

totam ad Deum rapiat & attrahat, quid utiq; ab ore eius sacra-
 tissimo audientibus prolatum putamus, nisi: Quam dulcia faucibus
 meis eloquia tua, ut inquit David, super mel ori meo, à mā-
 datis tuis intellexi, propterea odiui omnem viam iniquitatis. Hoc
 est, quod ardentem desiderabat sponsa dicens: Osculetur me osculo
 oris sui, quia meliora sunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis
 optimis: non loquantur, ac si diceret, mihi iam Moyses, non Da-
 uid, non Solomon, non Esa. & ceteri prophetae, loquatur ipse no-
 bis: vbera tua lac dulcissimae doctrinae continentia, meliora sunt
 vino legis, vino veteris scripturae. Itaque volentes sincerè audi-
 re verba Christi, nimium proficiebant & conuertebantur. Calū-
 niabantur porro pharisaei, & scribae, calumniantur usq; in ho-
 diernum diem perfidi Iudaei, quod iam olim ore proprio testati
 sunt dicentes: loquatur nobis Moyses, non loquatur nobis domi-
 nus. Iam cum egrederetur Aegypto, verba suae perfidiae protule-
 runt, dicentes Moysi Exo. 20. loquere tu nobis, nō loquatur no-
 bis dominus. è contra David, de iustis & bonis ait: Audiā quid
 loquatur in me Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam.
 Et Samuel dixit: Loquere domine audit seruus tuus, Cui cum
 patre & Spiritu sancto est honor gloria, & imperium in aeter-
 num. Amen.

C iij

Traa

Post stuporem doctrinae, adducit beatus Marcus
 quamplurima miracula, quae operatus est dominus,
 quibus nititur domini diuinitatem ostendere: & hoc
 agit usque in finem huius primi cap. Et erat, inquit,
 in synagoga eorum, in qua videlicet dominus praedicabat Ca-
 pharnaum, homo in spiritu immundo, & exclamauit dicens:
 Quid nobis & tibi Iesu Nazarene? venisti perdere nos? scio
 quod sis sanctus Dei: Et comminatus est ei Iesus, dicens: ob-
 mutesce & exi de homine. Et discerpēs eum spiritus immū-
 dus, & exclamās voce magna exijt ab eo. Et mirati sunt om-
 nes: ita vt conquirerent inter se dicentes, quid nam est hoc?
 quae nam doctrina haec noua, quia in potestate spiritibus im-
 mundis imperat, & obediunt ei. Quod dominus iubet dæmo-
 nem tacere, ideo facit ne mentiri eum sinat, ipse enim profecto
 mendax est, & pater mendatij: qui & si maximas habuit de do-
 mino coniecturas, Messiam & Deum esse, nihilominus tamen,
 nunquam hoc certissimo potuit habere argumento, nec perspicua
 ratione probare, tentabat, palpabat, inuestigabat, quærebat.
 Cæterum non percipiebat, nec omnino cognoscebat. Nec solum
 mentitur qui verba mendatij profert, sed ille qui sciens alium
 mentiri consentit. Non erat æquum dominum tacere, verum
 etiam comprimere dæmonem mentientem, quinimo & tentan-
 tem: ex his namque verbis, aliquam notitiam diuinitatis domi-
 ni, habere cupiebat. Mirata est turba & merito, cū videret solo
 verbo domini dicentis, exi ab eo sic tenacem dæmonē ab homine
 discessisse, & dicebāt, quænam est haec doctrina noua? quia in
 potestate imperat spiritibus immundis, & obediunt ei: velut
 dicerēt, non ceremonijs, nō exorcismis, vel manus impositione, sed
 solo verbo imperat, & recedunt dæmones: Nec ex hoc dæmon,
 illum dominū & Deū cognoscebat, sed mirabatur tantā in ho-
 mine

mine à Deo insitam virtutem, ut ille ferre non posset eius verba, quin obediret, iussisq; obtemperaret. Et processit rumor eius statim in omnem regionem Galilææ. Talis doctrina, tales actus, rumorem augent. Consuetum est, homines virtutes admirari: omnes miramur optime concionantem, sed ea quæ audimus non facimus: eadem odia, easdem delitias ac cupiditates homines prosequuntur, audito optimo concionatore, quas prius: rumor tamen increbuit optime prædicantis. Et protinus egredientes de synagoga, venerunt in domum Simonis & Andreae, cū Iacobo & Ioanne. Vide duos fratres, commorantes in eadem domo, Petrū scilicet, & Andræam. Discite fratres vnanimiter viuere, non habere lites, nō iurgia, omnia inter vos paccata esse, summo studio procurate. Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, habitare fratres in vnum. Illa vbi pax est domus, meretur Christū dominum hospitio suscipere, & ipsum non solū illā introire, verum etiā miracula edere. Recumbebat autē focrus Simonis febricitās, et statim dicūt ei de illa, Curā habere infirmorum, hoc edocemur exemplo, & illos non maleficis, non vetulis inania verba proferētibus, sed domino nostro Iesu Christo, qui solo sermone restaurat vniuersa, ostēdere. Et statim dicūt eide illa, hoc est, priusquā aliquid aliud fiat, notū faciunt domino, socrū Simonis teneri magnis febribus. Prius enim cum infirmamur, ad Christū confugere debemus, priusquam corporaliū medicorum remedia queramus, & toto ad illū corde conuersi, peccata nostra confiteri, eiusq; sacratissimū corpus suscipere, optimum deinde medicum consulere, rationi consentaneū est. quod & medicis cura esse deberet, nam hoc ipsi iure facere tenentur. Et accedens eleuauit eam, apprehensa manu eius: & continuo dimisit eam febris, & ministrabat eis: Non quēadmodum qui natura, & medicamentis adiuti sanātur, debilitate maxima per plurimos dies tenentur, auctor ipse naturæ, sanitatē præstat: cæterū cum infirmitatis recessu, pristinas vires reddit: nec hoc fit progressu tēporis, sed con-

cap. Cā
infirmi .
tas de pe
nitentijs
& remif
sionib⁹ .

tinuo, inquit Euangelista, dimisit eam febris, & pristinis restituta viribus, ministrabat eis: ecce sanati doctrinam, ministrabat eis, inquit, ut sciamus cum aliqua infirmitate oppressi, sanitati fuerimus restituti, non peccatis & mundo, sed Deo debere deinceps ministrare, eidemque in omnibus morem gerere. Vespere autem facto, cum occidisset sol, afferebant ad eum omnes male habentes, & dæmonia habentes, & erat omnis ciuitas congregata ad ianuam, & curauit multos qui vexabantur varijs languoribus, & dæmonia multa eiciebat, & non sinebat ea loqui, quoniam sciebant eum: *Hoc est sic accipiendum, non sinebat ea hanc emittere vocem, scimus te sanctum Dei, non sinebat ea loqui, hoc videlicet, quoniam sciebant eum, non vult significare Euangelista, quod sciebant eum, sed non sinebat ea loqui hanc propositionem, quod sciebant eum, quandoquidem mentiebantur: sed hoc faciebant immundissimi spiritus sæpe, ad aliquam cognitionem clariorem habendam, quam potuit eorum princeps à Christo habere in deserto. More muscarum importunissimi sunt dæmones, si semel inceperint aliquem peccato aliquo tentare, si non possint hominẽ à Deo custoditũ, deuincere ac superare, assiduitate nimis importuni, omni hora illũ, cogitationẽ prauã immittẽdo, prosternere contendũt: idcirco dixi muscarũ more, muscã namq; si à te, vel à mensa abigere volueris, quo sæpius abigis, sæpius & ipsa priorẽ, à quo abacta est locũ repetit. sic cacodæmon, cœpit tentare dñm, & videre an ipse esset Christus Dei filius in deserto, quoties ferme ab obsessis corporibus abigitur, toties iterũ clamat, tu es sanctus Dei, tu es filius Dei, scio quod sanctus Dei sis. Quoniã vero mentiebatur, qñ hoc nunquã potuit pro certo cognoscere, & si multas habuerit coniecturas: dñs nõ sinebat ea loqui, & dicere, quoniã sciebant eũ. Et diluculo valde surgens, egressus abiit in desertũ locũ, ibiq; orabat. Predicatoribus & prælatis, exemplum sui officij: manifestum præstans; postquam enim prædicauerint orationi vacare non desinãt, ut quæ alijs facienda an-*

nunciauerūt, & illi & ipsi opere adimplere nō negligent. mix-
 tam vitā ostendit etiā dñs, quæ præfidentiū in ecclesia est, proxi-
 morū scilicet saluti esse intentos, deinde cū hoc fecerint orationi
 vacare. Et prosequutus est eum Simon, & qui cum illo erant.
 Andreas, Iacobus, utiq; & Ioānes: Simonis primo mentionē fa-
 cit, quasi ipse dixerit cæteris: Eamus & inquiramus eū. semper
 eius vicarius futurus, in feruore inuenitur primus: Et cū inuenis-
 sent eū dixerunt ei, quia oēs quærunt te. & ait illis. Eamus in
 proximos vicos & ciuitates, vt ibi prædicē, ad hoc enim veni:
 Nec enim soli Capharnau dñs missus erat, sed vt ipse dixit, ad
 oues quæ perierūt domus Israël. Oportebat enim per oīa loca dis-
 currere, vt Euangeliū notū fieret in omni Iudæa, & audirent ex
 ore eius, quē apostolus Paulus vocat ministrū, hoc est prædicatōrē
 circumcisionis, ad Romanos. 15. dicēs: Dico enim Christū Iesum,
 ministrū fuisse circumcisionis, propter veritatē Dei, ad confirmā-
 das promissiones patrū. Disce qui præes, oues tuæ ditionis visita-
 re, & verbo in fide & virtute roborare. Et erat prædicās in sy-
 nagogis eorū: non tantū in vna, sed in synagogis eorū. In omni
 Galilæa, & dæmonia eiiciēs. & venit ad eum leprofus depre-
 cans eum, & genuflexo dixit, si vis potes me mundare: Iesus
 autem misertus eius extendit manū suam, & tangens eum
 ait illi: Volo, mundare. & cum dixisset statim discessit ab eo
 lepra, & mundatus est, & dixit ei: Vide nemini dixeris, sed
 vade ostende te principi sacerdotum, & offer pro munda-
 tione tua quæ præcepit Moyses, in testimonium illis. at ille
 egressus cœpit prædicare et diffamare sermonem: ita vt iam
 non posset manifeste introire in ciuitatem, sed foris, in deser-
 tis locis esse: et conueniebant ad eum vndiq;. Hunc primū esse
 leprosum, quē mundauit dominus, facile ostendunt Matth. cap. 8.
 & Luc. cap. 5. qui, cū descendisset dñs de monte, post illū promul-
 gationis Euangelicæ legis, longum sermonē, continuo inducit hūc
 leprosum procubuisse ad pedes domini. & Luc. ait: cū esset in vna
 ciui-

ciuitatum, hoc est, venisset in vnā ciuitatem: Extra ciuitatem, sed non nimis longè, solet esse habitatio leproforum: extra, ne cōtagione sua plurimos inficiat: non longè, vt illis necessaria, comode possint ministrari. Non mireris si separat ecclesia peruersos homines, & qui sua pestifera conuersatione plurimos corrumpunt, si leprosi tanta deligentia, à cœtu separantur hominum: quanto magis qui vel fide vel moribus errat, lepra hæresis, vel prauæ consuetudinis, à consortio debet separari cæterorum fidelium. Genu flexo accedit, obedientiam & reuerentiam, quam pœnitens ad confessarium debet habere, longe præostendens: Si vis potes me mūdare, videtur de diuinitate dñi bene sentire: Quis enim alius, cū vult, præstare potest sanitatē, nisi solus Deus? Nā viri sancti precibus impetrāt: volūtate autē Dei, sc̄torū precibus patrātur miracula. Leprosus vero ait: Si vis potes: ac si diceret, omnia tibi possibilia sunt, nihil potest obstare si velis, si vis potes me mūdare. Iesus autē misertus eius, cui propriū est misereri, nō continet in ira sua niās suas: miseretur Iesus: & quis est qui misericordiā ab eo postulet vero corde, qui nō impetret? & si aliquādo nō quod postulat, nihilominus semper quod expedit donat. nec dñs miseretur quēadmodū homines compati solent, qui aliquādo compatiuntur, non tñ proximis quibus condolent, præstāt: At qui Iesus autem misertus eius, extendit manū suam & tetigit eū dicēs: Volo, ac si diceret, duo proposuisti, & quod possum te mundare, & id si volo possum facere. ad illud quod ais si vis dico tibi volo: ad aliud quod petis mundari, mundare: & statim discessit ab eo lepra & mundatus est. Sperandi nobis semper datur exemplū, nō enim dñs qui semper potēs est, deficere à sua potestate pōt, nec à sua pietate, fons est inexhaustus, semper pullulans, semper mīa manans, venas potentiæ suæ nemo obturare, nemo misericordiæ suæ fluxū rumpere potest. Et sperent in te, inquit David, qui nouerunt nomen tuū, quoniā nō derelinquis quærētes te dñe. Tetigit dominus leprā, per quā hæreses & peccata designātur, vt nos

noscamus, eum qui in hæresim vel peccatum lapsus est, non nisi manu domini posse à peccato resurgere. Rursus autē, ut quēadmodū potentiā diuinitatis, iste leprosus significabat dicens: Si vis potes, sic etiā humanitatē agnosceret, instrumentū & organum esse deitatis, cuius tactu salus dabatur credētibus, & dixit ei, vide nemini dixeris, ad nostram utiq; instructionē præcipitur tacere, ne laudes bonorū operū exterius quæramus, quin etiā omnium bonorū Deo laudes offeramus, cuius gratia operamur. quidquid boni agimus, facimus utiq; liberi, sed tanquā pusilli, tanquā infirmi, à gratia mouemur & iuuamur, quēadmodum infantes, dum prima elementa calamo exaranda traduntur, super manum paruuli, illum instruēs Magister, suā superponit manū, ut rectē elementa depingat. vel quēadmodum debilis infirmus, & per se mouetur dum ambulat, & audiutorio utitur alterius: Sic nos miseri infirmi, & pusilli, à gratia mouente iuuamur, quatenus bene facere possimus. Quapropter, quidquid operamur, ad Deū gratiā præstantem referimus, & ipse Deus opera nostra cōdignis præmijs remuneratur. Attendens etiam nos liberam voluntatem, bonis operibus exhibuisse, sed vade, inquit, ostende te principi sacerdotum, & offer pro emundatione tua quæ præcepit Moyses in testimonium illis. Quod habetur Leuit. 14. voluit dominus leprosum legem seruare, ne contrarium legi Judæi dominum accusarent. Insuper ut ipse leprosus, & discipuli eius, omnisque p̄pulus dominum conspiceret, legis seruatorem. Ille vero, lætitia magna sanitatis non se continere potuit, quin prædicaret & diuulgaret quod factum fuerat, gratum se Christo ostendens, & desiderans omnes ad illum confluere. Itaque factum est ut præ hominum concursu, non posset dominus introire in ciuitatē manifeste, sed foris in desertis esse, sed nec illic a frequentia populi securi morabantur, nempe confluebant ad eum, inquit Euangelista, vndiq;. Soli igitur illi, cū patre et spiritu sancto, sit gloria, gratiarum actio, & imperium per æterna secula. Amen.

Tra

TRACTATUS PRIMUS

In cap. Secundum beati
Marci.

FITERVM intrauit Capharnaum, post dies octo, & auditum est quod in domo esset: & conuenerunt multi, ita ut non caperet neque ad ianuam, & loquebatur eis verbum. *Quanta deuotione & concursu conueniebat populus ad Iesum, sanctus proponit nobis Euangelista, ut audirent verbum Dei, & illa suauissima praesentia fruerentur. Docet utique nos Capharnaitarum gens ista, quanto debeamus affectu ad verbum Dei audiendum concurrere, & ad ipsam sacram in ecclesia domini praesentiam, & si velatam, adorandam conuenire. Dum igitur verbum Dei loqueretur dominus, Venerunt ad eum ferentes paralyticum, qui a quatuor portabatur: Et cum non possent offerre eum illi praeter turba, nudauerunt tectum vbi erat: & patefacientes submiserunt grabatum, in quo paralyticus iacebat. Cum autem vidisset Iesus fidem illorum, ait paralytico: fili, dimittuntur tibi peccata tua. Erant autem illic quidam de Scribis sedentes, & cogitantes in cordibus suis: Quid hic sic loquitur? blasphematur: Quis potest dimittere peccata nisi solus Deus? Quo statim cognito Iesus spiritu suo, quia sic cogitarent intra se, dixit illis: Quid ista cogitatis in cordibus vestris? quid est facilius, dicere paralytico, dimittuntur tibi peccata tua, an dicere surge tolle grabatum tuum, & ambula? Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, ait paralytico: Tibi dico, surge, tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam. Et statim surrexit ille, & sublato grabato, abiit inde coram omnibus, ita ut mirarentur omnes, &*

hono

honorificarent Deum dicentes: Quia nunquam sic vidimus. Solemnis huius paralytici curatio, & ipsius & portantium fides admiranda est. Proculdubio reor, ipsum paralyticum vel rogasse hos quatuor suos portatores, vel saltem permisisse se portari ante conspectum domini. Qui aeger est quantumq; resolutus iaceat, dominico se faciat portare conspectui, fide non hæsitas à quacunq; diuturna etiam peccandi consuetudine, posse sanari. Quicumque etiam propinquum sanguine vel amicitia consortē habet, qui peccatis deditus, totus virtute destitutus semimortuus iacet, nō desinat precari dominum, cum audiat ipsum ad portantium fidē aspexisse: quòd si præ turba ad ianuā astantiū secularium hominū, qui saepe à bono peccatores auertunt, contrariaq; virtuti consulant, conspectui domini præsentari non possit, per tectum se submittat, ascendat superiorem domus partem, rationiq; intelligat consentaneū esse, pro salute animæ nihil esse omittendum, quantumcunq; difficile & extraordinarium sit. Cum vidisset ergo Iesus fidem illorum, & etiam paralytici accipienda est, qui se vel portari præcepit, vel permisit ante Iesum, ait paralytico: Fili dimittuntur tibi peccata tua. Huius neruorum resolutio, flagellum utiq; impensum pro peccatis fuit, aliàs non diceret dominus, cum & paralyticus & sui portitores non animæ sed corporis salutem quærerent, remittuntur tibi peccata tua: Peccata utiq; quibus membrorum resolutionem pateris, remissa sunt tibi. Sublata igitur per me, qui peccata possum dimittere, causa, non erit difficile quin paralysis pœna peccatis imposita auferatur. Supra mentionem fecimus (cum de salute socrus Simonis ageremus) quanta cura & solitudine infirmi, & qui eorum curam habent, mediciq; qui aduocantur, prius per confessionem, & sanctissimi corporis domini sumptionem, animæ saluti occurrere teneantur: deinde medela corpori adhibeatur, ne prout sæpe contingit, dum pro aliquo crimine infirmus patitur, salutem corporis consequi minime possit, nisi prius omnia peccata

radi-

radicitus extirpentur, quæ infirmitatis causa fuere, sicut qui infixam pedi habet spinam, vel cui ferrum sagittæ corpori infixum est, quantumcunq; imponantur medicamenta nihil profunt, nisi prius extrahatur infixa spina vel ferrum. Medicus igitur cælestis prius peccatorum spinas extrahit, deinde corpori in pœnam peccatorum viribus destituto, sanitatem largitur. Hoc miraculo maxime domini diuinitas comprobatur, quantumcunq; profecto pharisæi intra se verbum remittuntur tibi peccata tua, blasphemum esse iudicabant, eo quod solus Deus dimittere potest peccata: tanto certe magis domini diuinitas ostendebatur, cum in testimonium potestatis dimittendi peccata, quod solius Dei est, admirandam paralytico & subitam, robustamq; præstitit sanitatem, ita ut qui à quatuor portabatur ipse continuo iam se & grabatum ferre posset. Nihil habent quo se tegere possint, qui Christi diuinitatem negant, qui, Vt sciatis, inquit, quia filius hominis habet in terra potestatem diuinam, hoc est vt sciatis quia Deus est. Surge tibi dico tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam. Miraculum equidem in natura, solus Deus potest facere, & Deus Christo dicente: vt sciatis quia Deus ego sum qui dimitto peccata, cum per vos dictum sit, Deus solus dimittere peccata potest: hoc miraculum in testimonium huius veritatis fecit. Igitur verum est Christum dominum verum esse Deum: longe ante Dauid prophetauit: Testimonia tua credibilia facta sunt nimis, domum tuam decet sanctitudo in longitudinem dierum. Non utique testimonia domini parum credibilia facta sunt, sed credibilia nimis: ecclesiam tuam, hæc est domus eius, decet sanctitudo. Sancta utique est in æternum, in longitudinem, inquit, dierum: Qui in te credunt, qui in vna sunt fide orthodoxa adunati, veri sunt non mendaces, vera credunt non falsa, sicut Iudæi, sicut hæretici, & alij fidei aduersarij. Mirantur assistentes, tantam potentiam, tam subitam operationem, & vnico verbo vidisse hominem viribus & neruis destitutum, leuatum, ambulante, grabatum

portantem, & Deo gratias reddebant dicentes: quia nunquam
 sic vidimus. Nec nos quidem sic unquam vidimus, siquidem om-
 nes in Christo credimus, qui talia suae diuinitatis praestitit testi-
 monia, & vitam a fide omnino discrepantem habemus, ita ut
 iam per nos nomen Dei blasphemetur inter gentes, cum omnes
 dicant, si isti Christiani credunt Dei filium dominum Iesum
 Christum, unde inter illos bella, rixae, lites, morum dissolutio, &
 totius iniquitatis patratio? quibus respondemus, peruersi sanè
 sumus, paralytici in peccatorum lecto iacemus, veruntamen lex
 sancta, Euangelium sanctum: & pœnitentes possumus cum para-
 lytico sanari & saluari, quod infidelibus non est datum, quousq;
 credant verum esse Deum dominum nostrum Iesum Christum,
 Cui cum patre & spiritu sancto est gloria in æternum. Amen.

Egressus est rursus ad mare, omnisque turba
veniebat ad eum, & docebat eos. & cū præteri-
ret, vidit Leui alphæi sedentem ad telonium, &
ait illi: sequere me. & surgēs sequutus est eum. Et
factum est cum accumberet in domo illius, multi publicani &
peccatores simul discumbebant cum Iesu, & discipulis eius:
erant enim multi qui sequebātur eum. Et scribæ & pharisæi vi-
dentes, quia manducaret cum publicanis & peccatoribus, di-
cebant discipulis eius: quare cum publicanis & peccatoribus
manducat & bibit magister vester? hoc audito Iesus ait illis,
non necesse habent sani medico, sed qui male habent, non
enim veni vocare iustos, sed peccatores. *Nullam requiē da-*
bat dominus corpori sacratissimo suo: lectione præterita audiu-
mus eum docentem in domo, nunc egressus ad mare, non aliquod
sumpsit solatium, sed docebat populum. docens nos utique dum
spiritum ducimus, semper Dei obsequijs nobis esse insistendum,
nec ullam ociosam horam prætereūdā, sed semper nobis vel bo-
nis operibus occupatis, & nostræ, vel proximorū salutis rationē
esse habendam: sic bene edoctus beatus apostolus Paulus. 2. Co-
rinth. 2. ait, Cum venissem autem Troadem propter Euangelium
Christi, & ostium mihi apertum esset in domino, non habui re-
quiem spiritui meo. Et in eadem epistola cap. 7. inquit: Nam
& cum venissemus in Macedoniam, nullam requiem habuit cas-
ro nostra. Proprium est discipulorum Christi non ociose vivere,
semper ut quid boni agant quærere, semper aliquo bono & uti-
li opere occupari. Multa proculdubio ociosis solēt mala euenire.
Dina filia Iacob ociose discurrens, rapta est à Sichen filio Emor,
gen. 34. David ociose deambulās in solarario suo, cupiditate exar-
sit Bersabeæ. 2. Reg. 11. vnde post adulterium, subsequutum est ho-
miciidum. Proinde cum dominus vellet rationem reddere eorum,
quos

quorum nouissima fiunt peiora prioribus, qui ab vno dæmone tenta-
 tati, illo fugato tentantur à septem, inducit ipsum immundū spi-
 ritum loquentem & dicentem: Reuertar in domum meam vnde
 exiui: & veniens inuenit eam vacantem, & ingressi habitant ibi
 & fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus, Matth. 12.
 Rationem igitur quam affert finis peioris principio illa est, quia
 domum dæmon vacantem, ociosam scilicet, nihil operantē, nihil
 agentem inuenit. Quid ad hæc nostræ tempestatis hæretici dictu-
 ri sunt? qui omne opus destruunt, & nullis volunt homines ora-
 tionibus occupari, nullis sacrificijs adesse, nullis ieiunijs corpus
 macerare, nullis vigilijs extenuari. dominus in deserto pernoctat
 in orationibus, prout supra cōmemorauit noster Euangelista, tota
 die prædicatione & miraculis occupatur: semper itaq; occupatur
 vt nobis prosit, & simul præbeat exemplum. Et cū præteriret,
 vidit Leui Alphæi sedentem ad telonium, & ait illi: sequere
 me: Et surgens sequutus est eum. Mira Christi filij Dei sapi-
 entia, futuri erant hæretici, qui leuitatis ad sequendum domi-
 num notarent apostolos dicentes, homines pauperes & secundū
 seculum abiectos, inconsiderate illum fuisse sequutos. Propterea
 nunc suæ diuinitatis volens ostendere virtutem, & quanta cum
 ratione cæteri vocem eius audientes, illum sequuti sunt: Diui-
 tem Matthæum, & seculi & diuitiarum cupidum, vnicō ver-
 bo secum trahit, quod à principio volumus repetere, ad hæretico-
 rum retundendam audatiam, & catholicorum fidem roboran-
 dam, qui duas scripturæ sacræ sententias falso inductas, quem-
 admodum cæteras scripturas deprauant, aduersus domini san-
 ctos apostolos afferunt: illa prima est eccl. 19. Qui credit cito, leuis
 corde est, & minorabitur. quod secus apostolis euenit, qui non
 minorati, sed nimis honorati sunt. Altera Esa. cap. 28. Ecce ego
 mitto in fundamentis Sion lapidem angularem, lapidem proba-
 tum, preciosum in fundamento fundatum, qui crediderit non fe-
 stinet. septuaginta transtulerūt, qui crediderit non confundetur:

D sic

Sic adducit beatus Petrus prima epistola capit. 2. his verbis: Qui crediderit in eum non confundetur: Hoc est non verecundabitur, nec facies eius rubescet, quæadmodum solet facies eorum, qui confunduntur. Pro erubescere posuit beatus Hieronymus festinet, qui enim festinant etiã facie rubescunt, igitur non festinet pro nõ rubescat, idest non erubescet: Prophetia hæc de Christo est prænuntiata venturo. Festinauerunt apostoli ad credendum, sic mēdax Porphyrius blasphematur in sanctos: cui nos luce clarius respondemus, sanctos apostolos, & ceteros in Christum credentes, non sic festinanter, non sic cito credidisse, quemadmodum illis isti hæretici opponunt: quod profecto primo probamus, ex tempore: Christus dominus promissus fuit Abraham & Dauidi: Abraham, In semine tuo benedicetur omnes gentes, gen. 15. non dicit, inquit apostolus Paulus Gal. 3. in seminibus quasi in multis, sed in semine tuo, qui est Christus. Et Dauidi: De fructu ventris tui, ponam super sedem tuam. & illud: Ego primogenitum ponam illum, excelsum præ regibus terræ. & alibi: Dominus dixit ad me, filius meus es tu. &: Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis. Anatiuitate Abraham dominus natus est, anno secundo millesimo quinto decimo: Ab vnctione Dauid in regem, anno millesimo trigesimo secundo. Esa. prophetauit tempore Ozia, qui à Dauid septimus rex fuit. Computato igitur tempore, qui crediderunt Christo domino vocanti & predicanti, non festinauerunt utiq, nec cito crediderunt: quinimo suo tempore crediderunt à tot milibus annis expectato, quando scilicet iustus Simeon expectabat redemptionem Israel: quando Iudæi miserunt sacerdotes & leuitas ad Ioannem, vt interrogarent eum, Tu quis es? Tantusque increbuerat rumor aduentus Messia, quod vsque ad Samaritanos pervenerit, dicente muliere illa paupere Samaritana domino: Scio quia Messias venit, qui dicitur Christus. Cum ergo venerit ille annunciabit nobis omnia, nihilominus tamen ter fuerunt apostoli illi quatuor primi, Petrus, Andreas: Iacobus, & Ioan

Ioannes vocati. Primo adduxit Andreas Petrum fratrem suū, ad Christum dicens illi: Inuenimus Messiam, Ioannis. 1. Deinde prout legimus Luc. 5. In captura miratum Petrum piscium, vocauit illum dominus cum cæteris tribus. vltimo autem vocati sunt ad mare Galilææ, prout narrat beatus Marcus, præcedenti cap. Nunc autē vocatus Matthæus: num festinare dicitis beatos viros ad credendum Christo, post tot millia annorum pronuntiato, omniq; iam prophetia adimpleta? illa scilicet Iacob, de sceptro amisso, Moysi de propheta sui simili, Balaam, Danielis, Aggæi, Malachiæ, de quibus satis supra cap. 1. tracta. 4. disseruimus. Leues corde dicendi non sunt, qui sequuti sunt dominum, scientes tempus adimpletum: quinimo ter vocati, visis aliquot miraculis: prout fuit illud transmutationis naturæ aquarum in vinum. & tanta piscium captura, Luc. 5. quibus duæ nauiculæ penè mergebatur. Desine, desine hæretice ab ira & relinque furorem, noli æmulari vt maligneris, non vtique cito crediderunt, sed maturo crediderunt tempore, maturoq; consilio sanctissimi viri. Diues erat Nicodemus & princeps Iudæorū, hic cognoscens tempus aduentus Messie adimpletum venit ad dominum. diues erat Ioseph ab Arimathia: diues erat Zachæus: diues de quo nunc loquimur Matthæus. nõne & Gamaliel & Saulus diuites erant? & vnico verbo ad terram prostratus Saulus ait, domine quid me vis facere? Non igitur potest quissiam hæreticorum calūniari sanctos apostolos cito nec festinanter, sed congruo & maturo tempore credidisse: neq; paupertas illorum fidei obijcienda est, cum multi diuites eandem fidem susceperint. Post aduentum autem spiritus sancti, quàm mature crediderint apostoli & domini discipuli, manifestum fuit vniuerso orbi: Multa turba proculdubio sacerdotum obediebat fidei, actuum. 6. hi diuites erant. deinde quot Imperatores, quot diuites crediderunt, si enarrare voluerimus deficiet nobis tempus. Quanto melius hæretice præmeditares diuinum verbum, per os illius sacratissimæ

Gen. 49.
Moyfi
Exo. 18.
Balaá. n.
24.
Danie. 9.
Aggæi. 2.
Malach.

3.

humanitatis assumpta, tanta virtutis esse ut corda ad se traheret
 non resistentibus prauo corde, & dulcissimo verborum sonitu,
 animas liquefaceret: prout sponsa prædixerat in canticis: Anima
 mea liquefacta est, ut dilectus loquutus est. Magnes attrahit fere
 rum sua virtute, & verba domini, tu non vis attrahant corda?
 Fecit autem domino Leui conuiuium in domo sua, ut posset cum
 sponsa dicere: Inueni quem diligit anima mea, tenui eum nec di-
 mittam. Non paruum est miraculum, hominem in negotijs telonei
 absorptum (sive teloneum dicas vectigalium receptorem, sive
 pecuniæ augenda campsores) uno verbo, in alium virum permu-
 tari. Nec parum etiam mirandum est, verbum incarnatum, in do-
 mo peccatoris, sic accubuisse, sic manducasse. Iam iam inflati scri-
 bæ & pharisæi, omnes homines, præter se ipsos despicientes mur-
 murabant. Quare cum publicanis et peccatoribus manducat ma-
 gister vester? Genus hoc detractionis, etiam ad nos usque perue-
 nit: non desunt sane qui detrahant sanctis viris, si illos viderint
 cum despectis & peruersis viris sermones habere: sunt etiam viri
 potentes & diuites, aliud pseudo christianorum genus, pauperes
 & humiles despicientes, qui neque animarum miseriam condo-
 lent, nec indigentium corporibus subueniunt. Dominus autem
 noster Iesus Christus utrisque respondet: Non necesse habent
 sani medico, sed qui male habent: non enim veni vocare iustos
 sed peccatores. Illi pharisæi & scribæ, se sanos existimabant,
 cum essent nimis infirmi: publicani & peccatores se infirmos fa-
 tebantur, ideo cælestis medicus illis relictis, istis medicinam af-
 ferre curabat. Nulla profecto grauior ac proinde periculosior
 infirmitas est illa, quæ sic attonitum & extra se reddit ægrotum,
 ut se sanum esse sibi persuadeat, sic dicit beatus Joannes Apoc. 3.
 preposito Laodiceæ: Dicis: diues sum, & locupletatus, et nullius
 egeo: & nescis quia tu es miser, & miserabilis & pauper, &
 cæcus & nudus. Ex hoc autem semper apud philosophos, & præ-
 cipue apud nos christianos, sui cognitio per quam maximè com-
 men-

mendata est: Qui enim se non cognoscit, quid nam boni faciet?
 Nihil profecto potest rectè extra se agere, qui se ipsum intra se
 non cognoscit. Nam si ad te veniret agricola, hirtis & hirsutis
 capillis paleaque inuolutis, manibus fœdatis, facie puluere plena,
 pannis obsitus: & se regem diceret, velletque ab omnibus vene-
 rari, ciues sodalesque suos pro nihilo haberet: non ne illum stultum
 existimares, irrideres & illuderes, illique acclamares: nosce te?
 certe faceres. Sic igitur homini superbo, cæterosque contemnenti,
 quantumcunque ipse sit magnus, quantumcunque diues, ab om-
 nibus acclamandum est: O homo quid superbis? quid peccatores
 despicias, quid te extollis: vt quid te sanū reputas cum sis miser, nu-
 dus & cæcus? Nosce te, nosce naturam tuam fragilissimā, cor-
 pus tuum pelle coopertum, quod nisi Deus optimus maximus fa-
 ceret, quis posset se conspectui aliorum offerre? omnes vndiq; fo-
 ueas peteremus, ne inuicem nos abstracta pelle conspiceremus.
 Nihil enim aliud est corpus pelle superindui, quàm sterquilis-
 nium, serico pãno contegi. Quisquis igitur vult sanitatem, con-
 sequi, se agnoscat, se peccatorem fateatur, nemo de sua virtute
 gloriatur, nemo sibi arroget & nimiū tribuat, vel de animæ vir-
 tute, vel corporis pulchritudine, seu sanguinis claritate præsu-
 mat. Qui gloriatur, inquit apostolus Paulus, in dño gloriatur: à
 quo cuncta bona suscepit, & animæ virtutem, virtutumq; dotes,
 & corporis speciem, & sanguinis nobilitatē. Principium totius
 conuersionis ad Deum est, cognoscere seipsum, prout fecerunt
 hi publicani & peccatores. principium totius defectionis à Deo
 est, quando quis seipsum non cognoscit. scriptum namq; est: Ini-
 tium omnis peccati superbia: à qua notum est, ortum habere sui
 defectus cognitionem: propterea merito dicitur, & principium
 totius perditionis esse, sui ignorantiam. Cæterum cum humilitas
 sit omnis exaltationis principium, secundum domini senten-
 tiam: Et qui se humiliat exaltabitur: humilis porrò sui ipsius
 & suorum defectuum, veram habet cognitionem. Qua de causa

dicitur principium omnium esse virtutum, sui ipsius cognitio &
 id merito. Hanc igitur ut habeamus, in sudare & totis viris
 bus huic scientiæ incumbere oportet. Illi vero qui multa de alijs,
 pauca vel nulla de se ipsis sciunt, similes hijs sunt, qui proprio
 ignorato idiomate, vel quæ in propria sua sunt domo, totius mū-
 di se gaudent notitiam habere linguarum, & negociorum. O mi-
 seri, quanta sæpe narrant de his quæ geruntur hîc ac illic; cum
 autem ad se perueniunt omnia penitus ignorant, nihil de se sciūt
 quod verum sit, omnis quam de se habent est falsa notitia. Ores-
 mus igitur charissimi, dominum nostrum Jesum Christum, ut
 nos illa suavissima voce qua Matth. vocavit, ad se traxit, &
 seipsum noscere fecit, vocare dignetur, & ad se qui summa est
 veritas attrahat atque rapiat, dicentes cum sponsa: Trabe me post
 te, in odorem unguentorum tuorum curremus: Cui cum patre &
 spiritu sancto est gloria in æternum. Amen.

In cap. II. beati Marci.

Terant discipuli Ioannis & pharisæorum ieiunantes: & veniunt & dicunt illi, quare discipuli Ioannis & pharisæorum ieiunant, tui autem discipuli non ieiunant? & ait illis Iesus, nunquid possunt filij nuptiarum quandiu sponsus cum illis est ieiunare? quanto tempore habent secum sponsum non possunt ieiunare, venient autem dies cum auferetur ab eis sponsum, & tunc ieiunabunt in illis diebus. Nemo assumentum panni rudis affuit vestimento veteri, alioquin aufert supplementum novum à veteri, & maior scissura fit. Et nemo mittit vinum novum in vases veteres, alioquin dirumpet vinum vases, & vinum effundetur, & vases peribunt: sed vinum novum in vases novos mitti debet. *Ex hac lectione monemur mentes ieiunantium, & ipsa ieiunia distinguere: ieiunabant Ioannis discipuli à sancto suo magistro edocti: ieiunabant pharisæi hypocritæ ad decipiendos populos, quemadmodum legimus dixisse dominum: Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocritæ tristes, exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus ieiunantes, Matth. 6. sic & orabant orationibus prolixis, domos expoliantes viduarum. Vobis scribæ & pharisæi hypocritæ, qui comeditis domos viduarum, orationes longas orantes, propter hoc amplius accipietis iudicium. Ab intentione interiori, exteriora distinguntur opera, hoc novit Deus qui iudex est cordium. Discipuli Ioannis facile decipi potuerunt à Pharisæis, quorum ordo religionis præcipuus, apud Iudæos inter cæteros habebatur: videtes discipulos Domini, non sua frequëntia observare ieiunia, detrabi nimis perfectiori eis videbatur, non tanta quemadmodum & illi ieiunia, Domini discipulos facere. Adhuc imperfecti nesciebant, quod et postea apostolus Paulus Romanis scripsit cap. 14. Qui manducat, Domino manducat, & gratias agit Deo. & qui non manducat, Domino non manducat, & gratias agit Deo. Neque*

D iij præter

prætermittendum esse arbitror, quantum bonis noceat malorum conuersatio, maximè si sub aliqua boni specie ad aliquid faciendum, vel dicendum inducantur. Ecce Ioannis discipuli totius virtutis exemplar, dum associantur pharisæis, de domini discipulis malè sentiunt: quòd & si calumniandi gratia pharisæi dixerint, quare discipuli tui non ieiunant, Ioannis discipulos magis discendi quàm calumniandi gratia id dixisse existimandum est, quanquam bonorum non minima têtatio est, cum illos aliqua subrepat ambitio vel inuidia, non bene de proximorum virtute sentiunt. Ideo non ab re suspicandum est, Ioannis discipulos aliqua fuisse æmulatione permotos, maximè cum viderent opera domini clariora esse quàm Ioannis. Inuidia igitur correpti, videntur & ipsi conqueri: quare discipuli domini, qui sanctitate Ioannem superabat, nõ ieiunarent: Nam sic legimus illos permotos fuisse, cum viderent populum apud dominum esse frequentiore quàm apud Ioannem: & plures habere ipsum dominum discipulos, Ioannis .3. & dixisse Magistro suo: Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat: & omnes veniunt ad eum. quibus respondit Ioannes, non potest homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de cælo, ipsi vos mihi testimonium perhibetis, quòd dixerim, non sum ego Christus, sed quia missus sum ante illum, qui habet sponsam sponsus est. Cauenda igitur est etiam bonus ambitio & inuidia, quibus aliquando occulte permoti, existimant se bene facere male suspicando, & de alijs eiusdem officij vel prædicandi vel docendi detrabere non verentur. Innocens dominus, cuius discipuli aliquando sic ieiunabant, ut fame astricti ex spicis grana confricata pro pane sumerent, prout in hoc cap. paulò inferius legitur: & aliquando iam vespertina hora, quinque ordeaceos panes & duos pisces tantum secum ferrent, de quibus dominus faciauit quinque hominum millia; homines innocentes tuetur, & illum ieiunandi modum pharisæorum & Ioannis discipulorum non reprehendit: tempus
vero

verò ieiunij suorum prænunciat dicēs: Non possunt filij nuptiarum
 quādiu cū illis est sponsus ieiunare, tolletur ab eis sponsus
 & tunc ieiunabunt. Tempus magnæ lætitiæ fuit Christi do-
 mini conuersatio, & qui illi maiori familiaritate adhærebant,
 maiori semper perfundebantur alacritate, tum illum videndo, tū
 audiendo, tum videntes tam crebra, & inaudita miracula perpas-
 trantem: vnde & ipse dominus, dicebat illis, Beati oculi qui vi-
 dent quæ vos videtis: dico enim vobis, quòd multi prophætæ &
 Reges, voluerūt videre quæ vos videtis, & nō viderunt: & au-
 dire quæ vos auditis, & non audierunt. Sponsum Christum do-
 minum animarum esse, iam diu prædixerat Esa. cap. lxiij. Propter
 Sion non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec
 egrediatur & splendor iustus eius: & saluator eius, vt lampas
 accendatur: & videbunt gentes iustum tuū, & cuncti reges in-
 clytum tuum. Et paucis interpositis: Habitabit iuuenis cum vir-
 gine (quod de ipso saluatore, cum virgine deipara matre, vel de
 Ioseph sponso eius, ab omnibus accipitur) & gaudebit sponsus
 super sponsam, & gaudebit super te Deus tuus. Et iterum di-
 cit Esa. cap. lxj. Gaudens, gaudebo in domino, & exultabit ani-
 ma mea in Deo meo, quia induit me vestimento salutis, & in-
 dumento iustitiæ circundedit me: quasi sponsum decoratum coro-
 na, & quasi sponsam ornatam monilibus suis. Dotem magnam
 donauit sponsus sponsæ, sanguinem vtique suum. Filij igitur
 harum nuptiarum, vel si accipiantur nuptiæ hæ à verbo diuino,
 dum sibi adiunxit humanam naturam, quam omni genere gratia-
 rum dotaui, dono & virtutum, sic proculdubio decens erat, om-
 nibus ornari virtutibus humanitatem illam, quæ taliter diuino
 erat coniungenda verbo, vt Deus esset homo, & homo Deus: nō
 possunt lugere quādiu gaudent, in præsentia tanti sponsi, de quo
 David prophetauit psal. xviiij. Et ipse tanquā spōsus procedēs de
 thalamo suo. Auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt: alia
 ieiunia, non veteris legis quæ aboletur, sed ieiunia innocentia,

ieiunia non ceremoniarum, sed in cordis simplicitate sument cibum, & ieiunia letitiæ celebrabunt, non sicut hypocritæ tristes, qui suas exterminant facies, vt appareant hominibus ieiunantes: sed crebra & leta celebrabunt ieiunia, prout ipsemet sponsus, se illis primo exemplum præbuit, qui ieiunauit in deserto quadraginta diebus, totidemq; noctibus, vt primo cap. dictum est. Quod nec colligere negligas aduersus neothericos hæreticos, qui ventri deseruientes ieiunia tollunt: vide ieiunantem dominum, postquam baptizatus est: vide annunciantem tempus ieiunij discipulorum, scilicet, cum auferetur ab eis sponsus, tunc ieiunabunt, quod per sepe fecerunt, prout etiam legimus in actibus Apostolorum cap. 13. Ministrantibus illis Domino & ieiunantibus, dixit illis spiritus sanctus: Segregate mihi Saulum & Barnabam, in opus ad quod assumpsi eos. tunc ieiunantes & orantes imponentesque eis manus, dimiserunt illos. Et actuum. 14. & cum constituisent, scilicet Paulus & Barnabas, illis per singulas ecclesias presbyteros, & orassent cum ieiunationibus. Hoc et Corinthijs Paulus monebat. 2. Corinth. 6. dicens: In omnibus exhibeamus nos sicut Dei ministros, in multa patientia, in ieiunijs multis. Non habet igitur quid ieiunijs calumnietur moderni hæretici. Quod autem Dominus ait, de rudimento nouo non assuendo vestimento veteri, & vino nouo non infundendo in vtres veteres, illud est ieiunium euangelicum: & euangelicam consuetudinem nouam, non esse veteribus Iudæorum consuetudinibus admiscendam, sed expectandum quousque noua doctrina nouo vestimento assueretur, & in nouum utrem nouum vinum infunderetur, quod post aduentum spiritus sancti, quando ieiunare discipuli consueuerunt factum est, & sic vtraque sunt adseruata, & hominum nouorum mentes nouæ, nouæ etiam spirituales consuetudines, nouaque ieiunia mentibus nouis, gratia domini nostri Iesu Christi. Cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria & imperium in æternum. Amen.

TRACTATUS. III.

In cap. II. beati Marci.

Factum est iterum, cum Dominus sabbatis ambularet per sata, et discipuli eius coeperunt progredi, & vellere spicas. Pharisei autem dicebant ei: Ecce quid faciunt discipuli tui sabbatis, quod non licet? & ait illis: nunquam legistis quid fecerit David quando necessitatem habuit & esurijt ipse: & qui cum eo erant, & quomodo introiuit in domum Dei sub Abiathar principe sacerdotum & panes propositionis manducauit, quos non licebat manducare nisi solis sacerdotibus, & qui cum eo erant? & dicebat eis: sabbatum propter hominem factum est & non homo propter sabbatum. Itaque dominus est filius hominis etiam sabbati.

Quod dicit Euangelista: iterum factum est, referendum est ad priorem quaestionem & detractionem, qua pharisei calumniari discipulos intendebant, quia non ieiunabant, ac si diceret Euangelista, iterum calumniati sunt, iuxta eandem de edendo materiam, occasiones omni hora calumniandi dominum querebant pharisei. Quare inquit, cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester: Quare discipuli tui non ieiunant, nunc ecce discipuli tui faciunt, quod non licet? occasiones quaerit, inquit sapiens prouerb. 18. quod ego de his phariseis non ab re interpretor, qui vult recedere ab amico omni tempore erit exprobrabilis, quoniam scriptum est de Messia psal. 71. Iudicabit pauperes populi, & saluos faciet filios pauperum, & humiliabit calumniatorem. Exemplo Davidis retundit phariseorum calumniam: Si enim panes propositionis, qui ex lege solis sacerdotibus reseruati sunt, prout habetur Leuit. xxiiij. dicente Domino, postquam panes poni super mensam duodecim praecipit ex simila: Per singula, inquit, sabbata mutabuntur coram domino suscepti a filiis Israe'l, federe sempiterno, eruntque Aaron & filiorum eius, ut comedant eos in loco sancto, quia sanctum sanctorum est, de

sacris

sacrificio domini iure perpetuo. Hanc oblationem sicut legimus, solis sacerdotibus reseruatam, necessitate extrema accedente, licuit David in cibum sibi, & suis summere: quomodo non magis licebat esuriētibus discipulis domini, manibus triturare spicas, & extracta grana edere? Sacrae scripturae exēplo in caput phariseorum retundit dominus impositam calūniam: sic licet cum aliquid agimus, quod iuste & recte facere possumus, si calūniemur, exēplo id refutare sanctorum. Quod autem Marcus Abiathar nominat, cū primo regū. 21. dicatur: Sub Achimelech sacerdote David hoc fecisse, non est à veritate diuersum, tū quia forte ex precepto patris Abiathar filius, qui & ipse sacerdos erat, panes Davidi porrexit, vel quia Achimelech, dicebatur Achimelech Abiathar, quēadmodum dicimus Petrus Ioānes, vel Antonius Marcus, & his similia. vel ipse filius dicebatur Abiathar Achimelech, pronomine sibi ex patris nomine assumpto, prout est vstitutissimū, quod magis quadrat. Quia tamen Saul patrem, qui domui Dei praeerat existimauit sibi contrarium, & quod Davidi fauebat illum occideret. quin etiam & filiū occiderat Abiathar si potuisset, nisi fugiēs euasisset: quippe qui illa die occidit nō tantū Achimelech, sed vniuersos sacerdotes numero octoginta quinque. Sabbatum propter hominem factum est, non homo propter sabbatum. Iuxta hanc domini sententiam, bene edocta sancta mater ecclesia à suo sponso Christo, quotiens vrgens necessitas praeualens, obseruationi diei festi occurrit, illi subueniri non damnat: prout est infirmos curare, mortuos sepelire, occurrere vrgente violenta tempestate segetibus, bellum aduersus sibi bella inferentes gerere. Quod vtiq; consultius fecerunt Machabaei secūdo quā primo, prout habetur primo Machabaeorū. 2. Moriamur omnes in simplicitate nostra, dixerunt primo, & testes erunt super nos caelum & terra quod iniuste perditis nos: & intulerunt illis bellum sabbatis, & mortui sunt hij, & uxores eorum, & filij eorum, & pecora eorū vsq; ad mille animas homi-

hominum, & cognouit Mathathias & amici eius, & luctum habuerunt super eos valde, & dixit vir proximo suo: Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt, & non pugnauerimus aduersus gentes, pro animabus nostris & iustificationibus nostris, citius disperdent nos à terra. & cogitauerunt in die illa dicentes: Omnis homo, quicumq; venerit ad nos in bello die sabbatorum, pugnemus aduersum eum, & non moriemur omnes, sicut mortui sunt fratres nostri: Sic sabbatū probatur factum esse propter hominem, & non hominem propter sabbatum: quin etiam ipsimet pharisæi, si bos, vel ovis eorum infoueam die sabbato incidebat, eadem hora extrahebatur, prout dominus illis aliàs intulit, ad aliam de die sabbati in eorum caput retundendam calumniam, quin etiam addit dominus, & si tantā causā necessitatis cessasset, ego ipse dominus sum sabbati. Dominus, inquit, est filius hominis etiam sabbati. Hic se Deum dicit, nec tamē aduertunt pharisæi, exemplo Dauidis perculsi & deuicti: potuit siquidem ille qui fecit sabbatum, leges sabbati obseruandas constituere, illasq; vel restringere, vel laxare, et verū sensum sabbati obseruationis præ cæteris reddere, & ad istum sensum capienda est illatio illa. Itaq; cū prædixisset dñs, sabbatū propter hominē factū esse, idē est ac si latenter insinuaret, à me utiq; Deo est factū. Palā nāq; à Deo factū sabbatū accipiendū erat, vt scilicet homo Deo vacet, adoret, meditetur, aliquod obsequiū impendat: ex hoc subinfertur, qui Deus est, dñm esse sabbati. Itaq; dñs est filius hominis etiā sabbati: nec præterire debemus, oīa propter nos fecisse dñm, etiā sabbatū: vt illa dies prima sabbati, quæ est dominica apud nos in laudē redēptoris Dei expendatur, & eius obsequijs illa die insistamus, nihil extraneū cogitātes, nihil aduersus eius honore cōmittamus: attēdētes, quāta à Iudæorū populo, dies sabbati obseruātia custodiebatur, in memoriā creatoris, quia legitur: quod die septima requieuit dominus, ab omni opere quod patrarat: & in memoriā cæterorū beneficiorum Dei. Nos vero qui iam nō
crea

creatoris tantum, sed reparationis nostræ solennem celebramus
 primam diem, illam scilicet, in qua dominus à sepulchro resur-
 gens victor ascendit, debemus omni opere spirituali occupari, au-
 diendo verbum Dei, præcipuè autem deuotè sacratissimo missæ
 sacrificio interesse, eleemosynis & orationi vacare, & tota illa
 die ecclesiæ assistere: & animo voluere quæ, & quanta pro nos-
 bis Christus dominus operatus est viuens, moriens, resurgens, &
 in cælum ascendens, & quomodo iudicaturus est viuos & mor-
 tuos. Cui cum patre & spiritu sancto est gloria & imperium in
 æternum. Amen.

63
 TRACTATUS PRIMVS.

In cap. tertium beati

Marci.

T introiuit iterum in synagogam: & erat
 ibi homo habens manum aridam. & ob-
 seruabant eum, si sabbatis curaret, vt accu-
 sarent illum. Et ait homini habenti manū
 aridā: Surge in medium. Et dicit eis: licet
 sabbatis benefacere an male? animam sal-

uam facere, an perdere? at illi tacebant. Et circunspiciens eos
 in ira, contristatus super cæcitatē cordis eorum, dicit homi-
 ni: extende manum tuam. & extendit: & restituta est manus
 illi. *Quòd dominus tot lacesitus calumnijs, iterum in synagogam
 venit, nobis insinuat, nullis contradicentium hominum ita turba-
 ri calumnijs, vt benefacere desinamus, quinimo quo magis nos
 persequuntur, magis eorum salutem persequi, charitatis officium
 est. Magna Christi charitas, non desinit animas quærere, se mū-
 di saluatorem ostendere, persequentibus pharisæis, multa bona
 illis etiam nolentibus conferre. Erat in synagoga, homo habens
 manum aridam. Non paucos apud nos, habet hodie sodales
 languidus hic, qui manum habent aridam ad tribuendum, & in-
 digentibus benefaciendum. Manus huic paralytico erat, digitos
 habebat, non tamen manus illi seruebat: tales profecto sunt, qui-
 bus manus arida ad præstandum: ad recipiendum autem non
 arida, sed fortis est. Contra autem fieri monet Ecclesiast. capit. 4.
 dicēs: Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dan-
 dum collecta. Hoc ex peccatis Sodomorum, narrat Ezechiel cap.
 18. dicens: Et manus ad pauperem non porrigebant. Venerat in
 synagogam homo iste, manum habens aridā. Mira cæcitas phari-
 sæorū, obseruabāt dominū si sabbatis curaret, vt accussarent illū:
 ipsi bouem & asinum suum si in foueā incidisset extraherent die
 sabbati, & obseruabant dominū an hunc manum habēs stupidā*
 pri

pristinae integritati sabbato restitueret: medici eorum infirmis
 medelam inferebant die sabbati, isti autem dominum accusare
 intendebant, si sabbato miracula faceret. Non fuit unquam ma-
 litiae eorum similis alia, non indurata pertinacia visa, non inui-
 dia similis reperta: quod ipsi desiderare, quod impetrare precibus
 à domino debuerant, hoc ad calumniandum oculis apertis, vigi-
 lantes circumspeciebant. Rogare dominum summopere & ab eo
 summis precibus contendere debemus omnes, ne nos inducat, hoc
 est permittat, in talem dilabi odij & inuidiae tentationem, qua sic
 obcaecati, & bonum dicamus malum, & malum bonum. Hoc tan-
 ta caecitatis malum, non vnico generatur peccato, sed à corrupta
 iam mente multitudine peccatorum, hi calli nascuntur. Quemad-
 modum enim ex assiduo labore, agricola manus callis plenas ha-
 bet ita, vt penè iam ligonem & aratrum non sentiat: sic peccator
 cum vitam detestabilem, per abrupta vitiorum diu gesserit, iniqui-
 tatum stimulos non sentit. Dominus porro miserator & miseri-
 cors non desinit, & his in duritiem camelorum corda gestantis-
 bus, bonis operibus & miraculis medelam adhibere. Unde, & ait
 homini habenti manum aridam, surge in medium. Duobus
 volebat dominus medelam praestare, & huic egroto, & pharis-
 saeis, huic in corpore, illis in anima: vtrorumque miseratus, qui vtrorumque
 creauerat. Disce qui inimicos habes, quantum in te est, animabus
 illorum consulere: disce à bono non desistere, quantumcumque calum-
 nieris; in medio iubetur stare miseria, vt ab omnibus possit facili-
 le conspici: proximorum necessitates semper in medio debent ap-
 parere, hoc est, ante omnium ciuium illius oppidi conspectum sem-
 per esse praesentes, vt ab omnibus possint, pro vniuscuiusque facul-
 tate iuari. Homine igitur sic in medio constituto, ait dominus
 circumstantibus pharisaeis: Licet sabbatis benefacere, an male?
 animam saluam facere an perdere? at illi tacebant. quam facile
 responderetur, si aliqua ex parte horum mens, virtutis luce per-
 funderetur, quid ni responderent domino. O domine, bene facere
 semper

semper Deo acceptabile est sacrificium, male autem operari detestabile. At illi tacebant: Non habet quid dicat, non habet quid respondeat bono, prauorum inueterata malitia. Cum confunduntur, & quid respondeant non habent, tacent: obmutescunt utique, sed non desinunt bonos persequi, eosque insectari. nonne & inferius post patratum hoc miraculum, legitur quod statim concilium faciebant cum herodianis pharisæi, ut perderent eum? Dominus vero circumspectans eos in ira, contristatus est super cæcitate cordis eorum: Quid ni contristaretur plasmator eorum, saluator eorum, requisitor eorum: vidēs sua prauitate in tantam deuenisse cordis duritiem, ut ipsam solis lucē minime possent intueri! Quod autem legimus iram domini, non animi quemadmodum & nos perturbationē, rationem vel præuenientem, vel obcæcantē intelligere debemus. Non enim Christus dominus, has passiones, quemadmodum & nos, patiebatur: atqui ipsa ratione præueniente, iram vocabat, illamque adesse quantum optima ratione iudicabat, præcipiebat. In nobis autem passiones rationē præueniunt & subrepunt, in Christo autem domino, ratione motus hos omnes præueniente, ipsos tanquam verus homo præsentis esse iubebat, quantum vera ratio postulabat. nimirum utique, quod dominus irascebatur, super cæcitatem cordis illorum, maxime religiosorum hominū, tales namque erant inter Iudæos pharisæi, qui omni opere legis neglecto, omnique prophetia post tergum proiecta, sic suis tantummodo commodis inseruiebant, ut nec tempus aduentus Messiae, nec ipsam doctrinam, quin etiam nec ipsa oculis prospecta miracula considerarent, sed tantum suis desiderijs & cupiditatibus inseruientes, id pro lege & prophetis recipiebant, quod sibi commodum esse iudicabant. Tunc dicit homini: Extende manum tuam: et extendit: et restituta est manus illi. Tanta celeritate restituta est manus, quanta primus homo plasmatus. Hæc est una mira distinctio operum domini, ab operibus naturæ, siue sanctorum, siue angelorum. Nempe natura, non

E potest

potest nisi discursu temporis operari: sancti, vel angeli, si aliquod operantur opus, & si Dei iussu id fiat, nihilominus aliquo interuallo temporis operantur, quoniam creatura non potest in instanti operari: opus est moueatur, moueantur membra, tangatur per angelum, vt legitur de angelo mouente piscine aquam, Ioannis. 5. Christus vero Deus verus, in instanti & subito miracula operabatur, vt ex ipsa subita curatione, facile volenti intueri appareret, hunc esse illum, qui dixit & facta sunt, mandauit, & creata sunt: Erat febricitans socrus Simonis, continuo surrexit; dixit paralytico surge: & continuo dicit Euangelista, surrexit. Dixit nunc homini habenti aridam manum, extende manum tuam, et extendit et restituta est manus illi: Nullam temporis moram protraxit natura, quin suo obediret auctori. proinde nec legitur hic continuo, nec statim, quamuis omnia hæc denotent subitam diuinam curationem, sed adiungit Euangelista, nullo temporis interuallo posito, & restituta est manus eius. Christo sit honor, gloria & imperium, cum patre & Spiritu sancto regnanti in æternum. Amen.

TRACTATUS. II.

In cap. III. beati Marci.

Uenientes autem pharisæi, statim cum herodianis consilium faciebant aduersus eum, quomodo eum perderent. Iesus autem cum discipulis suis celsit ad mare, & multa turba à Galilæa et Iudæa sequuta est eum, & ab Hierosolymis: & ab Idumæa, & trans Iordanem: & qui circa Tyrum & Sydonem, multitudo magna, audientes quæ faciebat, venerunt ad eum: & dixit Iesus discipulis suis, vt nauicula sibi deseruiret, propter turbam, ne comprimerent eum: multos enim sanabat: ita vt irruerent in eum, vt illum tangerent quotquot habebant plagas. Et spiritus immundi cum illum videbant, procidebant ei, & clamabant di-

centes: tu es filius Dei. & vehementer comminabatur eis, ne manifestarent illum. Dimissi à Deo, suis multis præcedentibus peccatis, miseri pharisæi, in desiderio cordis eorum, & in adinventionibus suis, in hoc barathrum peruenierunt, & simul cum herodianis, Herodis ministris vel familiaribus consilium fecerunt aduersus dominum, quomodo eum perderent. Iam nec lingua nec mens, quid de istis dicendum sit suppeditat, visa subita hominis curatione. Cum argumentum certissimū, diuinitatis Iesu deberent habere, perditionem eius moliri, summa diligētia procurant. Non igitur quicquam amplius de his loquendum, ipsa malitia eorum declarat, insanabilem factam esse plagam eorum, cum his qui dicunt Deo: recede à nobis, viam scientiarum tuarū nolumus. Benignissimus Iesus, qui eorum mentē nouerat, secessit ad mare, dans locum malitiæ ipsorum: Væb his quibus Christus terga vertit, væb his à quibus recedit: Hieremias ait cap. vj. Erudire Hierusalem, ne forte recedat anima mea à te, ne forte ponam te desertam, terram inhabitabilem: Et Iob. 19. Stulti quoq; despiciebant me, et cum ab eis recessissem detrahebant mihi. Omnia hæc profecto venerunt super Iudæos & Hierusalem, prout ipsa experientia manifestat. Vt autem scias, nihil detrimenti accipere Christum si à te recedat, vel tu ab ipso etiam recedas, vide quid sequatur: Et multa turba à Galilæa et Iudæa sequuta est eum, et ab Hierosolymis, Ecce Iudæos: nūc vide gentes etiam veniētes, vt ex vtroq; pariete vna consurgat ecclesia. Et ab Iudæa, inquit, & trans Iordanem, & qui circa Tyrum & Sydonem, multitudo magna, audientes quæ faciebat, venerunt ad eum. Non omnes Iudæi errauerunt, multi proculdubio ex ipsis crediderunt, prout legimus in actibus apostolorum: die vna pentecostes conuersi sunt tria millia: deinde diebus paucis interiectis, crediderunt quinque millia: & multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei. Non igitur nos sumus Deo necessarij, sed illo nos opus habemus, vt sine illo viuere non possimus: In ipso,

inquit Atheniensibus Paulus, viuimus, mouemur & sumus. neq̄ nostris eget, cum præcipit subueniri pauperibus, sed ob nostrarum indigentiam animarum, pauperes fecit aliquos ex nobis, vt cū temporalia donaremus, nobis æterna largirentur: Ipse pauperem facit & ditat, humiliat & subleuat, hunc humiliat, & hunc exaltat, quatenus ille patientia, ille vero beneficentia, vterq̄ saluetur: O mira diuini consilij dispositio! ô inenarrabilis prouidentia! recedunt pharisæi, sequuntur Idumæi, illi quomodo perdatant quærunt, isti quomodo sanentur, inquirunt. In hac consideratione, beatus Paulus absorptus exclamauit, vt legimus ad Roman. xj. O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius? præcesserat namq̄ hæc sententia. Conclufit enim Deus omnia in incredulitate (vt omniū misereatur) qua finita, statim subsequitur exclamatio: ô altitudo diuitiarum? Discipulis autem, concurrente turba, præcepit dominus, vt nauiculam pararent, ne comprimeretur, quoniam omnes irruebant, vt illum tangerent & sanarentur. Fons scaturiens sanitatis, corpus Christi & vestis erant, quotquot tangebāt sanabantur. Lætare qui credis in Christum, iubila qui adoras, dominus tuus omnes sanat, & animarū & corporū languores: nulla tibi est difficultas si accedis, si amore accedis, si fide tangis sanaberis, tibi adest medicus si ager es, accede noli timere: vide Idumæos, Tyros & Sidones venientes. tu qui credis, quare recedis? accede, tange, veniat tibi in memoriam mulier illa peccatrix pedes eius tangēs, lachrymis lauans & osculans, & quid dominum dicturum expectabat? forte, recede à me, noli me tangere, quia peccatrix es? audi quid dicat: fides tua te saluam fecit, vade in pace. Beneuolum habemus peccatores receptorem, qui recipit & non dedignatur, parcit & non improperat. Nunquam igitur, recedamus ab eius consortio, ne aberremus, ipse sit via, ipse vita, ipse spes nostra, illi adhærentes nihil est quod timeamus, ab illo recedentes, nihil est quo protegamur,

sine

sine illo, nec diuitiæ profunt, nec honores firmantur, neque salus lætitiâ, neque vita vitam præstat: omnia euanescent, omnia labuntur, omnia corruunt, omnia perduntur. Quemadmodum enim homo, qui sine firmo iacto fundamento, domum altam erigit: sic hæc se habent, quâto altius se se tollit ædificium, tanto facilius corruit: non enim habet fundamentum quo sustentetur, nec quo firmetur. Hanc similitudinem ipse dominus dignatus est, ad nostram doctrinam prædicare, prout scribit beatus Luc. cap. 6. Omnis qui venit ad me, & audit sermones meos, & facit eos, ostendam vobis cui similis sit: similis est homini ædificanti domum, qui fodit in altum, & posuit fundamentum supra petram. Iam de hac petra prædixerat David: Et statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos: inundatione autem facta, illisum est flumẽ domui illi, & nõ potuit eam mouere, fundata enim erat supra petram. Ecce autem quanta ratione, quidquid obtinetur, quidquid possidetur cum Christo, siue parum sit, siue multum, firmitatem habet. Qui autem audit, prout fecerunt isti pharisæi, & non facit, similis est homini ædificanti supra terram, sine fundamento. ò quot miseri ædificant supra terram (sine fundamento, quod est Christus dominus) diuitias & honores, mundi fauores & principum familiaritatem, de quibus sequitur: In quam illisum est flumen, & continuo cecidit, & facta est ruina domus illius magna. Hoc verbo continuo, ad denotandam, & apertè ostendendam, huius fallacis vitæ breuitatem, vtitur scriptura: prout legimus Sapientia. 5. dicere in inferno damnatos: Lassati sumus, in via iniquitatis & perditionis. & post aliquas comparationes breuitatis vitæ, magnis singultibus, & inutili eiulatu addiderunt: Sic & nos nati, continuo desinimus esse. Itaque inter tempus natiuitatis & mortis, tanquam si nulla dies præterisset, addunt verbum continuo. quod & David prophetauit dicens: Vidi impium super eleuatum, & exaltatum sicut cedros Libani, & transiui, & ecce non erat. Dæmonia autem ne se manifestarent compe scit

dominus, prout iam diximus supra cap. i. tractatu. 6. quoniam hoc malitia, ad explorandam diuinitatem domini, non sciētia prædicabant. Cui cum patre & spiritu sancto, est gloria & imperium in æternum. Amen.

TRACTATUS. III.

In cap. III. beati Marci.

T ascendens in montem, vocauit ad se quos voluit ipse, & venerunt ad eū. Et fecit vt essent duodecim cū illo, & vt mitteret eos prædicare. & dedit illis potestatem curandi infirmitates, & eijcēdi dæmonia: & imposuit Simoni nomen Petrus: & Iacobū Zebedæi, & Ioannem fratrem Iacobi, & imposuit eis nomina Boanerges, quod est, filij tonitruī: & Andræam, & Philippū, & Bartholomæum, & Matthæum, & Thomā, & Iacobum Alphæi, & Thaddæum, & Simonem Cananæum, & Iudam Scarioth, qui tradidit illum. *Nota, quòd non populi tumultu eliguntur apostoli, nec turba comprimente dominum, vt noueris qualis debeat esse electio sanctorum. Qui enim potestatem habet eligendi praelatos, non voce ignorantis populi, non tumultu persstreptentis turbæ, sed in monte sunt electuri, hoc est in alto contemplationis loco. Illi ergo eligendi sunt, qui cæteris doctrina & exemplo præstant. foris igitur apostolorum fit electio, & in loco sublimi atq; excelso, in quo nos Christus docet, ab omni affectione carnali, alienos esse debere, cum animarū regimini aliquos præficimus. Dum autem ait, ad se vocasse quos voluisset ipse, ostendit voluntatem suam ita rectissimam esse, vt errare non possit: quod nobis contingere non potest, qui homines fragiles sumus, & à rectitudinis tramite, ignorantes sæpe nos auertimus. Diuinam etiam in hoc cognosce voluntatem, qui potest facere de suo quod velit, quemadmodum scriptum est: Et ipse quidem quosdam dedit apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem pastores & doctores, ad consumationem sanctorum,*

in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi, ad Eph. 4. Cum autem diuinam attenderis voluntatem, cognosce etiam nostram fragilitatem. Dominus enim quos ipse vult eligit, & electio perfectissima est, quoniam ipse Deus est, & bona semper eius est voluntas, & rectissima ratio. Nos vero, quoniã deuiare à bona voluntate, & à recta ratione amore, vel odio possumus, nõ quos volumus eligere debemus, sed quos vult ipse Deus, quippe qui præ cæteris, doctrina & morum exemplo præstantiores sunt. Rursus autem, quoniam nos non possumus, quibus præstamus virtutem & sapientiam præstare, non quos volumus, sed quos Deus vult, eligere tenemur. Deus vero ex lapidibus potest suscitare filios Abrahe, quẽadmodum & beatus apostolus Paulus. 2. Corinth. 3. dicit, de hac vocatione loquens. Non quòd sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, qui & idoneos nos fecit ministros noui testamenti, non litera sed spiritu: ideo quos eligit cæteris facit præstantiores. Et venerunt ad eum. Liberi hic arbitrij, agnosce voluntatẽ, illos vocauit, ipsi venerunt: semper enim tali sale cõdienda est vocatio Dei, quatenus vocatos intelligas, libere vocationi obedire. Inde est quòd multi sæpe vocantur & resistunt, quinimo cum Pharaone flagellantur, nec meliores inde, renuentes, redduntur. Orandum est & laborandum, ne vocati domini vocationem negligamus vel respuamus. Hæc est vera obedientia, dum vocati continuo dicimus, ecce adsum, & præsto sumus parere iussis. Prima ruina Saulis fuit, non obedire voci Samuelis, quem noluit expectare, sed ipse sua arrogantia & superbia, obtulit holocaustum cum non esset sacerdos, nec hoc à Deo sibi fuisset officium cõmissum, prout legitur primo Reg. 13. Deinde primo Reg. 15. Deuenit in inobedientiam, quæ superbiæ est filia, parcens Agag Regi Achimelech, & optimos greges seruans. Ultimo ex superbia & inobedientia, prolapsus est in maleficia, idolatriæ speciem, maleficam mulierem adiens, ad demonem

consulendum, primo reg. 28. Itaque his edocemur exemplis, voci
 domini semper obedire, & eius vocationi præsto esse. Et ve-
 niit, inquit, ad eum, & fecit vt essent duodecim cum illo, iux-
 ta numerum duodecim tribuum Israël. Et dedit illis potestatem
 curandi infirmitates, & dæmonia eijciendi, vt prorsus miracu-
 lis, doctrinam noui aduentus Messia confirmarent. aderat illis
 dominus, qui secundum diuinitatem vbique semper est præsens.
 Et imposuit Simoni nomen Petrus, & Iacobum Zebedæi, &
 Ioanne fratrem eius: & imposuit eis nomina Boanerges, quod
 est filij tonitruui. Iam hoc nomen se Petro impositurum, spon-
 derat dominus, prout habetur Ioannis .i. cum illum adduxit ad
 Iesum frater eius Andreas, intuens eum ait, tu vocaberis Cephias,
 quod interpretatur Petrus: à petra siquidem nomen Petri acces-
 pit, vt illum firmum & stabilem, in apostolico loco credamus.
 Dictum enim est illi Luc. 22. cum dominus proximus esset pas-
 sioni: Ego rogavi pro te Petre, vt nõ deficiat fides tua. Magnos
 pere attendendum est, quemadmodum dominus à principio, Pe-
 trum omnibus alijs anteposuerit, quem postea suum erat vniuersa
 salem vicarium relicturus: iam illi petrae firmitatem accomodat,
 prout profundo sensu, interpretatus est beatus apostolus Paulus,
 dicens: .i. Corinth. 10. Nolo enim vos ignorare fratres, quon-
 niam patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare trās-
 sierunt, & omnes in Moyse baptizati sunt, in nube & in mari:
 & omnes eandem escam spiritualem manducauerunt, & omnes
 eundem potum spiritualem biberunt: bibebant autem de spiritua-
 li, cõsequente eos petra, petra autem erat Christus. Igitur iam diu
 petra illa (de qua in deserto omnes hebraei potati sunt, quæ per-
 cussa virga Moyse produxit aquas largissimas, nu. cap. 20) Chris-
 tum dominum significabat, qui firmus in se Deus semper manens,
 immobilem præbuit saluandis fidem. Hoc igitur fortissimum
 nomen Petro dominus imponit, petrae nomen illi dans, & in illo
 annuntians suæ fidei firmitatem, cui omnium credentium curam,

& totius mundi gubernationem submisit. Alios duos apostolos
 tonitruum filios nuncupavit: novimus tonitruum filium fulgur esse, &
 si in terris prius, caelo tonante fulgur conspiciatur quam ipsum
 tonitruum, nihilominus tamen, ex fragore tonitruum, fulgur egredi-
 tur. Hos igitur ardentis lampadas & nimia velocitate discurren-
 tes, more fulguris videntur, unum primum inter apostolos mar-
 tyrem, alterum inter Evangelistas primum, qui contra omnes fidei hostes,
 tanquam fulgur coruscans clarissimo lumine fulget. Duo namque
 hostes fidem sacram orthodoxamque impugnant, armis mahumeta-
 ni, verbis heretici. Contra primos beatus Iacobus datus est pro-
 puginator ac defensor, tanquam fulgur resplendens, prout saepe
 nostri experti sunt, conflictu cum illis habito, ipsum armatum
 videntes, equo albo insedentem, hinc inde hostes prostrantem. Vox
 namque nostrorum militum, qui adversos mahumetanos, siue
 Turcas, siue quos mauros vocamus, bellum gerunt, haec est: San-
 cte Iacobe, sancte Iacobe. Doctrina, Evangelioque suo beatus
 Iohannes, secundam impugnantium fidem hereticorum aciem, pro-
 fligat & vincit. Vnde iure optimo filij tonitruum vocantur. Reli-
 quis apostolis nomina non imposuit dominus nova, praeter illud,
 alioquin omnibus commune, quo omnes apostoli vocantur, gratia
 domini nostri Iesu Christi: Cui cum patre & spiritu sancto, est
 honor gloria & imperium, per aeterna secula. Amen.

Traa

TRACTATUS QVARTVS.

*In cap. III. beati**Marci.*

HT veniunt ad domum: & conuenit iterum turba, ita vt non possent neque panem manducare. Et cum audissent sui, exierunt tenere eum, dicebant enim: Quoniam in furorem versus est. Et scribæ qui ab Hierosolymis descenderant, dicebant: Quoniam beelzebuth habet: & quia in principe dæmoniorum eijcit dæmonia. Et conuocatis eis, in parabolis dicebat illis: quomodo potest Satanas Satanam eijcere? Et si regnum in se diuidatur non potest regnum illud stare. Et si domus super semetipsam dispartiat, non potest domus illa stare. Et si Satanas consurrexerit in semetipsum, dispartitus est, & nō poterit stare, sed finē habet. Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere, nisi prius fortem alliget, & tunc domum eius diripiet. Amen dico vobis, quoniam omnia dimittentur filijs hominum peccata, & blasphemia, quibus blasphemauerint: qui autem blasphemauerit in spiritum sanctum, non habebit remissionem in æternum, sed reuserit æterni delicti: quoniam dicebant, spiritum immundum habet. Et veniunt mater eius & fratres, & foris stantes, miserunt ad eum, vocātes eum. Et sedebat circa eum turba, & dicūte ei: Ecce mater tua, et fratres tui foris quærunt te. Et respondens eis, ait: Quæ est mater mea et fratres mei? Et circumspectens eos, qui in circuitu eius sedebant, ait: Ecce mater mea, et fratres mei: qui enim fecerit voluntatem Dei, hic frater meus, et soror mea, et mater est. *Iterum reuertitur dominus ad domum, vt omnibus sui copiam tribuat, qui pro salute omnium uenerat: nunc in ciuitatum vijs, nunc ad mare, nunc ad domum, nullam præterit dominus ociosam horam, semper operatur, quod vtique diuinam in eo arguit naturam. Non enim*

enim solus homo tot posset labores tolerare, Deus vero, quoniam
 semper operatur in creaturis, verbum Deus in hominem veniens,
 semper operibus opera intexit. Tanta illum sequuta est turba,
 suavitate doctrinae verborum eius attracta, & miraculorum
 multitudine stupefacta, ut non possent nec cibum sumere. Ipse
 vero tanto docebat feruore turbas, ut nihil de prandio cogitaret,
 ita ut amici & cognati secundum carnem, exirent tenere eum
 dicentes: Quoniam in furorem versus est, rectius profecto di-
 cerent, quoniam in inextinguibilem feruorem versus est: vides
 quanto sanguine coniuncti, viris spiritualibus impedimento
 sunt. Iam hi nolebant dominum docere, nec quidem laborare, sed
 persuadebant cedere labori, quietem aliquam accipere, & tan-
 dem respirare, manducare, bibere & dormire, maxima spe erecti
 tanti viri sanctitatem, illis adhuc prodesse ad temporalia com-
 moda posse. Nec extra Euangelij sensum hoc existima. Cum iam
 proximus passioni esset, filios tonitruum Iacobum & Joannem
 cum matre sua dextram, & sinistram audis postulare, quod &
 alij discipuli grauer & iniquo animo tulerunt, & indignati
 sunt de duobus fratribus. Quin etiam post resurrectionem domi-
 ni, cum iam proximus ascensionem in caelum esset, non defuerunt
 qui quaerent: Domine, si in tempore hoc restitues Regnum
 Israel? Illam tunc cognationem & familiam Domini (Dei para-
 quae eum genuit, semper virgine Maria excepta) quemad-
 modum & nunc nostri familiares, & sanguine coniuncti, ali-
 quid temporale a Domino expectare, ipsa sacra Euangelia
 testantur. Non enim nunc aliud, ab insigni & eminenti praed-
 icatore consanguinei expectant, quam proprium commodum,
 quomodo ille possit a seculi principibus & magnatibus, aliquid
 impetrare: & si aliquod beneficium illi conferatur, quomodo ex
 eo aliquid commodi & emolumenti, eis possit venire: Sic tem-
 poralis gens temporalia cogitans, Dominum tenere volebat,
 ne labore deficeret, ne forte si ipse esset Messias (futurum
 regnum

regnum Messiae, male intelligentes scripturam, temporale reputantes, prima ipsi loca in illo regno obtinerent. Scribae vero quibus lex notior erat, non hac via, sed aliò tendunt, volentes miracula domini, quia procidebāt ei arrepticij, & exhibant à multis daemona, infamare: quo sic peracto, populus ab illo auerteretur, & malam de domino opinionem conciperet, quem frequentem, deuotum & propensum domino cernebant: dicebant enim, Belzebuth habet: & in principe daemoniorum eijcit daemona. Quanta horum sit malitia, quantisque digni flagellis & dispersionibus, ipsa rei experientia vsq; nunc, & vsque in finem mundi futura, satis ostendit. Dominus vero, duabus rationibus quas hic scribit Marcus (alias duas etiam addunt Matth. cap. 12. & Luc. 11.) illorum blasphemiam in eorum caput retundit, & luce clarius turbæ & illis ostendit, impossibile esse in daemonis potentia, eijci posse daemones: naturalis quippe ratio demonstrat, alicuius prouintiae Regi, qui se tutus vult seruare, regni diuisionibus, omni solitudine occurrere opus esse, non autem illas mouere. Nam diuisum regnum stare non potest: nempe nec domus diuisa. Procurare igitur necesse habet paterfamilias, si velit integrā conseruare familiam, illam tranquillitate tueri. Daemon utique regnum suum, domumque suam, sartam tectam percupit, & ab omni ruina tueri: votum eius est, homines non tantum prauis moribus, sed etiam torsionibus corporis suo regno velle ad scribere. Quomodo ergo fieri potest, vt Satanas contra Satanam agat, daemonque daemones, ab obsessis corporibus eijciat? Rursum autem, debilis contra fortem praeualere non potest, & vasa domus eius arripere, illumque suis bonis expoliare. Haec est secunda ratio, nisi sit illo fortior, & illum deuincat. Cum igitur ego daemones sic imperando, à suis sedibus eijcio, non in Belzebuth, sed in alia, deitatis scilicet superari potestate id ago. Haec sunt duae rationes, ex naturalibus exemplis adductae: quibus auditis siluere scribae isti peruersi, qui ab Hierosolymis venerant vt possent accusare dominū. Eorum

propterea pœnam, ne illis insperata veniret, dominus annuntiat, irremissibile fore peccatum, in spiritum sanctum pronuntias, quoniam opus Dei, & quod sola spiritus sancti virtute fieri potest, demonibus tribuebant blasphemantes, siquidem qui in tantam malorum abyssum deuenit, ut inuidia motus opera Dei nequam spiritui tribuat, appositam habet ad cordis ostium talem seram, ut omnes Dei vocationes & pulsationes nec audiat nec sentiat. Respondit dominus vocanti se, omnem illum, qui Dei voluntatem fecerit, suum fratrem, sororem & matrem esse, ut omnis turba circumstans manu ipsa palparet, quam longe esset ab affectibus carnis, illa ab eo assumpta deificata caro, & ut etiam posset turba cognoscere, suorum qui eum in furorem versum suspicabantur stultitiam, & scribarum qui eum in Belzebuth eijcere demonia, sacrilego ore dicebant, induratum malitiam: qui hoc domino cœli & terræ imponebāt, qui vnā si matrem elegit, à qua humanitatem sumpsit, hoc non pro se sed pro nobis Deus ipse verbum suscepit, ut ex vna multis obseruatione mandatorum Dei matres faceret, multosque fratres & sorores multiplicaturus in salutem aduenerat. Illi autem primi cognati, Christi fratres & sorores dicuntur more scripturæ, quæ omnes propinquiores sanguine fratres appellat, prout sunt filij sororum & fratrum, & nepotes eorum: Sic proculdubio dixit Abraham Loth fratrem suum, Saramque sororem suam. Idem & Isaac apud Abimelech Rebecam suam dixit sororem. Fratres aliquando in scriptura etiam habitatores eiusdem regni dicuntur, prout dixere Machabæi: Ne moriamur sicut fratres nostri. Machab. 2. Et David in psalmo, frater non redimit, redimet homo: Vnicus siquidem dominus secundum humanitatem, extitit matri suæ: vnigenitusque secundum diuinitatem est patri suo, cum quo & spiritu sancto viuit, imperat & regnat in æternum. Amen.

Tras

Titerum cœpit docere ad mare: & cōgregata est ad eum turba multa, ita vt in nauim ascendens sederet in mari, & omnis turba circa mare super terram erat: & docebat eos in parabolis multa, & dicebat illis in doctrina sua: Audite, Ecce exijt seminās ad seminandum, & dum seminat, aliud cecidit secus viam, & venerunt volucres cœli, & comederunt illud. Aliud vero cecidit super petrosa, vbi non habuit terram multam, & statim exortum est, quoniam non habebat altitudinē terræ: & quando exortus est sol, exstuaui, & eo quôd non habebat radicem, exaruit. Et aliud cecidit in spinas: & ascenderunt spinæ, & suffocauerunt illud, & fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam: & dabat fructum ascendentem & crescentem, & afferebat vnum trigesimum, & vnum sexagesimum, & vnum centesimum. Et dicebat: Qui habet aures audiendi, audiat. Et cum esset singularis, interrogauerunt eum hi, qui cum eo erant duodecim, parabolam exponere. Et dicebat illis: Vobis datum est nosse mysterium regni Dei: illis autem qui foris sunt, in parabolis omnia fiunt: vt videntes videant, & non videant: & audientes audiant, & non intelligant, ne quando conuertantur, & dimittantur eis peccata. Et ait illis: Nescitis parabolā hanc? & quomodo omnes parabolas cognoscetis? Qui seminat, verbum seminat. Hi autem sunt qui circa viam, vbi seminatur verbum, & cum audierint, confestim venit Satanias, & auferit verbum, quod seminatum est in cordibus eorum. Et hi sunt similiter qui super petrosa seminantur: qui cum audierint verbum, statim cum gaudio accipiunt illud, & non habent radicem in se, sed temporales sunt: deinde orta tribulatione,

vel persecutione propter verbum, cōfestim scandalizantur. Et alij sunt qui in spinis seminantur: hi sunt, qui verbum audiunt, & ærumnæ seculi, & deceptio diuitiarum, & circa reliqua concupiscentiæ introeuntēs suffocant verbum, & sine fructu efficitur. Et hi sunt qui super terram bonā seminati sunt: qui audiunt verbum, & suscipiunt, & fructificant, vnum trigesimum, vnum sexagesimum, et vnum centesimum.

Quòd antea dicebamus nullam Dominum sibi requiem dare, sed nunc in domo, nunc in ciuitatis via, nunc ad mare semper populum docere: nunc iterum comprobatur. Exiens vtique Dominus de domo, ad mare perrexit & nauiculam ascendit iterum, ne à turbis irruentibus comprimeretur, sed & turba ad littus audit verbū Dei: Dominus autem sciēs quid esset in corde vniuscuiusque audientium, sermonem facit de fructu verbi, reddens rationem & causam, quare in multis non fructificet, docens apostolos ne ex paucitate fructus & magnitudine laboris cū prædicauerint, & ipsi scandalizentur, scientes causas non fructificationis verbi, quas dominus satis superque per se voluit explanare, ne aliquem dubitandi locum nobis relinqueret, vel minus interpretandi has seminum dispersiones. Cæterum ne mirarentur discipuli, cum viderent inclusam parabolam, sequenti se turbæ proposuisse, illos autem solos disseruisse, quando ipsi futuri erant verbi Dei seminatores, quibus omne terræ secretum, cui semen verbi Dei erat committendum, tanquam verbi agricolis exponendum erat illud Esa. vj. Ut videntes videant, & non videant, & audientes non intelligant: quod non causatiue vel optatiue accipiendum est, sed enuntiatiue more prophetico, vt est illud: Appone iniquitatem super iniquitatem illorum, & non intrent in iustitiam tuam: psal. 68. hoc est in tantū malitiæ culmen deuenient, vt tu Deus ob immerita eorum, sinas illos apponere iniquitatem super iniquitatem. pari modo hoc ipsum intelligendum est, vt videntes videant, & nō videant, & audientes audiāt, & nō intelli-

intelligent. In tantam deuenere peccatorum profunditatem Scribae & pharisaei & sacerdotum principes, praecipue Annas & Caiphas, ut non iam velint verbum Dei audire, nec intelligere, sed semper calumniam saluatori parare, & in circuitu ambulare, quærentes quomodo eum caperent in sermone. Vides igitur quomodo non potest capere verbum Dei, qui verbum tantum audit, ut possit accusare dicentem. Igitur, quid faceret prædicator, si sciret præcipuos suos auditores tantum ad audiendum verbum Dei conuenire, ut ipsum prædicantem in sermone capiant & accusent? utique vel tacebit, vel ita enigmatische ei loquendum erit, quatenus laqueos euadat audientium inimicorum. Propter hanc rationem prophetauit Esa. iusto Dei iudicio fieri in Messiae aduentu, ut contra calumnias accusare volentium, parabolice loqueretur: ne ipsi inuidi inimici caperent verbum, & sic non possent accusare sermonem. Cum autem esset singularis à turba se motus, discipuli interpretationem parabolaë exposcunt. Secreta Dei si velis cognoscere, non in tumultu turbarum, seu societate multorum, sed solus interrogare debes Iesum, ipse si discipulus eius es, aperiet tibi sensum ut capere possis sermonem. Parabola ipsa quoniam à domino explanata discipulis est, non indiget expositione, sed tantum animaduersione, ut vnusquisque prospiciat cor suum, & videat ne ita arcanum cordis sui æquè patefaciat bonis, & malis cogitationibus. Qui similiter de bonis cogitat, quemadmodum & de malis, & sic consuetus est bona in cordis sui vase recipere, sicut & mala, homo dissolutus dicitur, cuius cor nec fores nec seram habet, ut illam prauis cogitationibus claudat, & aperiat bonis. Non dubium est quin, quicquid boni audierit, ne verbum Dei retineat, Satanas continuo cum prædicationem audierit, alias malas illi ingerat cogitationes, & verbum bonum rapiat de corde eius. Similiter caute decet suscipere verbum, his quorum corda adhuc frigida sunt, ne in tempore cuiuscunque tentationis, verbo repulso corruant, audientes profecto verbum Dei, & illi applaus-

dentes

dentes sæpe contigit, iisdem iterum implicari sordibus, si super-
 ueniat tentatio quam prius contingebat sectari. His qui tertio
 loco sunt nihil dicendum arbitror, cum ipsi similes scribis & pha-
 risæis, aliò tendentes, diuitijs scilicet & curis secularibus, pro-
 nihilo pendant verbum. Hæc autem turba, cæteri omnem susci-
 pientes & bonam & malam cogitationem, vel metu temporali
 vel solitudine secularis curæ, verbum & si auidè audiebant,
 non fortiter retinebant: qui autem ex eis verbum verè suscep-
 runt, & ad dominum conuersi vero corde sunt, fructum affere-
 bant, alium trigesimum, alium sexagesimum, aliū centesimū. Qui
 ex eis cura rei familiaris & uxoris tenebantur trigesimum; qui
 vero vidui vel viduæ erant sexagesimum, quoniam istos minor
 cura & sollicitudo angebat; virgines vero quæ tantum sollicitæ
 quæ domini sunt, toto illi corde coniunguntur, centesimum. Itaq;
 nullus verbi Dei seminator anxius sit de fructu, namque & si
 tres partes seminis perdantur, quarta vberes reddet fructus, gra-
 tia Iesu Christi domini nostri: Cui cum patre & spiritu sancto
 est honor gloria & imperium, per infinita seculorum secula.
 Amen.

E **Tras**

TRACTATUS. II.

In cap. IIII. beati Marci.

HT dicebat illis: nunquid venit lucerna, ut sub modio ponatur, aut sub lecto: non ne ut super candelabrum ponatur? non est enim aliquid absconditum, quod non manifestetur: nec factum est occultum, quod non veniat in palam: Si quis habet aures audiendi, audiat. Et dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua mensura mēsi fueritis, remetietur vobis. & adijcietur vobis. Qui enim habet dabitur illi, & qui non habet etiā quod habet auferetur ab eo. *Multæ hic nos terrent sententiæ, namq̄ dñs doctrinā suā, & aduentū suū, lucernæ accensæ positæ super candelabrū similem esse confirmat: ac si dicat, nō miremini quod dixi vobis de semine verbi Dei non fructificant in tribus cōditionibus hominū, neq̄ turbemini cogitantes: Quare igitur seminās quilibet est semē suum super viam sparsit & super petrosa & inter spinas, quoniā utique verbum Dei lux est: Lucerna pedibus meis verbum tuū, & lumen semitis meis, David psal. 118. dicit. Officium lucis est omnibus lucere, & quantū in se est omnibus prodesse. Qui à domo, quæ est ecclesia, in hæresim lapsus aufugerit, vel in gremio ecclesiæ fide nō permanserit, sed oculos clausit, nec quicquā viderit, non est culpa in lucernam transferenda, quæ non venit ut ponatur sub lecto, sub modio uè, sed super candelabrum. Similiter sator qui venit, ut in omnem animam viuentem verbi Dei semen spargat, culpandus non est, eo quòd doctrinam suam palam mundo loquitur, & si sciat paucorum esse, verbi fructum ferre. hoc omnibus in suis contingit officijs: multas armaturas faciunt armigeri quæ non venduntur: hastas quantas efficiunt hastarum fabri: quædam rumpuntur, quædam tortuosæ exiere quæ non venduntur. non omnes pāni quos textores texunt venduntur, quoniam non omnes perfecti sunt. nō omnes gēmas vendit lapidarius, nec aurifex omnes ānulos, nihilominus tamen omnes*

nes artifices in sua arte laborant. Sic prædicator verbi Dei, non omnibus prodesse potest, sufficit illi à sua arte non deficere, nempe lucerna est lucens, super candelabrum ponenda venit, non sub modio. super montem excelsum ascende tu, qui euangelizas Siõ, exalta in fortitudine vocem tuam, qui euangelizas Hierusalem: exalta, noli timere, dic ciuitatibus Iudæ, ecce Deus vester: ecce dominus Deus in fortitudine veniet, & brachium eius dominabitur, ecce merces eius cum eo, & opus illius coram illo, sicut pastor gregem suum pascet, in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo leuabit, fætus ipse portabit, Esa. 4. Hæc prophetæ verba, nullus duræ ceruicis Iudæus, de Messia dicta esse negare potest, cuius aduentum mandat Deus in excelsis montibus prædicari. Dominus igitur, qui lux mundi est, se aduenisse prædicaturus erat, nempe alias quomodo crederemus sine prædicante? necesse erat, se mundo manifestare doctrina & miraculis, quibus duabus vijs manifestissime se Messiam & Deum comprobabat, volentibus attendere. Lux non cogit, ostendit omnia quæ in domo sunt, sic dominus omnem aperiebat scripturam, tempus Messia aduenisse, ex scriptura manifestabat: neque quia scribæ & pharisæi oculos claudebant, à prædicatione & miraculorum operatione cessare debebat, quicquid seminis verbi Dei perderetur, sator verbi Dei erat, à seminatione desistere nõ licebat: & quoniam discipuli post ascensionem domini, in officium prædicationis successuri erant, ideo dominus illis similitudinem lucernæ, post parabolam seminantis continuò adiunxit. Quod autem Simeon ille senex & iustus, Deiparæ semper virgini Mariæ dixit, dum illum secundum legis statuta, domino die quadragesimo in templo offerret, scilicet: ecce positus est hic in ruinam & resurrectionem multorum, & in signum cui contradicetur in Israël, & tuam ipsius animam doloris gladius pertransibit, vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes. futurum nempe erat, eius persecutores qui oculos doctrinæ & miraculis clauserant, eum crucifigendum

tradituros, ideo addit, non est enim aliquid absconditum: quod non manifestetur, nec factum occultum, quod non veniat in palam, Quoniã, qui multum in lege & prophetis gloriabantur, pharisæos & scribas in ipsius legis interpretatione, omnes cum primis sacerdotum principibus, auaritiæ magis quàm virtuti, ambitioni plus quàm prophetis & legi deseruire, palam in morte domini omni populo factum est: in tantum solummodò legem tenebant, in quantum suis proprijs commodis poterãt deseruire, quicquid suæ propriæ vtilitati commodum non erat, illud iniustissimum prædicabant: quod bene dominus ostendit, cum illis dixit: Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram: Matth. 14. Reuelabunt cœli iniquitatem eius, prædixit Iob 20. Siquis habet aures audiendi, audiat. Commendat dominus sententiam suam apostolis: arrigere aures dicit, ut apud se hoc mysterium recondant, suo tempore manifestandum, illisque animum addit dicens: In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis, & adjicietur vobis. Id est: si bene in prædicatione & vestro officio vos gesseritis, iustus est Deus qui adjiciet vobis præmium in cœlo. Qui enim habet dabitur illi, hoc est, qui habet cor rectum ad lucem lucernæ circumspectandam, ad verbum seminantis suscipiendum, dabitur illi, donum certè maximum, Messia videlicet cognitio, saluatoris mundi fides, verbi fructificatio, Et qui non habet, cor videlicet rectum, desiderium intelligendi scripturas, temporis Messia aduentus computatio, doctrinæ & miraculorum consideratio, & quod habet, hoc est esse scribam, esse pharisæum, iactare se esse Iudæũ, auferetur ab eo, dispersa per vniuersum orbẽ est natio misera Iudæorũ, ablata siquidem est ab eis lex, regnum, sacerdotium, templum & sacrificium. Omnia hæc terrent nos, quibus datum est nosse mysterium verbi Dei, qui lucernam habemus positam super candelabrum, ne forte inter latebras cordis aliquorũ, abscondita sit iniquitas: quandoquidem cernimus in aliquibus maximã morum

corruptionem. Ulcus in cute si prodeat, scabies si per totū sit corpus sparsa, periti medici intus prius humorum corruptionē sirupibus & pharmaco curare contendunt, quā exterius ulceri uel scabiei unguenta apponant. profecto cum aliquorum corruptissimorum hominum mores experimur, intus remedia prius adhibenda sunt, quā exterius apponenda: & hostales consulerē, ut fidem quā tenent animaduertant & considerent, prius quā aliquid aliud illis mollificatiuū, de Dei amore prædicandū sit: namq; si fides putrescit interius, inuanū adhibetur lenimentum exterius. nihilominus tamē qui verbū seminat omnibus debitor est, & fidē tenendā prædicare, & virtutes exercendas tenetur monere, & orare, ut dominus noster Iesus Christus, qui pro omnibus mortuus est, & resurrexit, omnes sua pietate dignetur, & carne mortificare, & spiritu resurgere in ipsum. Cui cū Patre & Spiritu sancto est honor, gloria & imperium, in æternum. Amen.

TRACTATUS. III.

In cap. IIII. beati Marci.

T dicebat: Sic est regnum Dei, quemadmodum si homo iaciat sementem in terram, & dormiat, & exurgat nocte & die, & semen germinet, & increseat, dū nescit ille. Vltro enim terra fructificat, primū herbā, deinde spicā, deinde plenum frumentū in spica. Et cū ex se produxerit fructus, statim mittit falcē, quoniam adest messis. Et dicebat: Cui assimilabimus regnū Dei? aut cui parabolę cōparabimus illud? Sicut granū sinapis, quod cum seminatū fuerit in terra, minus est omnibus seminibus, quæ sunt in terra: & cum natū fuerit, ascendit in arborē, & fit maius omnibus oleribus, & facit ramos magnos, ita ut possint sub umbra eius aues coeli habitare. Et talibus multis parabolis loquebatur eis verbū, prout poterant audire: sine parabola autē non loquebatur eis, seorsum autem discipulis suis differebat omnia. Ut ostenderet dñs apostolis suis, qui futuri

erant seculi prædicatores, quemadmodum illis datum erat verbū
 seminare (Et neq; qui rigat, neq; qui plantat, prout dixit aposto-
 lus Paulus, est aliquid, sed qui in cremenentum dat Deus) ne tedio
 frangerentur, audientes supra proximas prædictas parabolas de
 semine perduto: de lucerna, de illo qui nō habet, cui auferetur etiā
 & id quod habet: hāc omni consolatione ponit similitudinem, de
 iacente sementem in terram, quæ vltro germinat, ope videlicet
 diuina herbā, deinde spicam, deinde plenū frumentum, quod tēs
 pore messis colligitur. Quēadmodum igitur sine alio seminātis la-
 bore, postquam semen terræ mandatum est, ipso nesciente crescit
 & maturescit messis, sic est prædicator seminis verbi Dei. Sator
 igitur verbi postquam prædicauerit, non habet amplius quid fa-
 ciat. Dominus nouit qui sui sunt, ipse incrementū qui dat in se-
 getibus terræ, præstat etiam maturū fructum in segetibus cordiū.
 Propterea, sicut cum copiā frumenti colligimus Deo gratiæ ma-
 iores debentur, quā agricolæ seminanti & terram prius aratro
 sulcanti: sic cum audientes verbū Dei conuertuntur, siue ad cres-
 dendum, siue qui crediderint ad bene operādum, Deo superiores
 debētur gratiæ, quā ipsi prædicanti. Nō modica cōsolatio hac
 est seminatoribus verbi Dei, cum illis alius labor non imponitur
 præterquā seminare verbum, & cum seminatū fuerit, Deo com-
 mittere spiritualium seminorum fructus maturitatem. Quinimo
 & aliud maius solatium ex hac parabola oritur, cum siquidem
 certiores & vberiores fructus, debeat verbi seminator expectare
 (eo quòd dominus ipse dat in cremenentum virtutum, ipse largitur
 spiritualium seminorum pullulationem, & maturitatem, & ab-
 bundatiam) quā si ipse post iacta semina esset actor segetis, &
 qui eā faceret germinare. Optime dominus consuluit peccatoribus,
 dum nostram conuersionem & consummationē non in manibus
 cuiuslibet sancti, sed suæ hoc reseruauit misericordiæ & poten-
 tiæ. Potestatem tantum prædicatoribus commisit prædicationis &
 exempli, ipsius vero est consummare, quin etiam animarum nos-
 trarū

strarum nobilitatem, & suae imagini & similitudini esse animas creatas manifestat, cum se velit omnium virtutum esse actorem & consummatorem, certamque spem nobis dedit, ipsum habituros praemiatorem & praemium. O rex gloriae qui nulla re eges, & tanta tibi de nobis miseris cura est, & ipse infinitae maiestatis hanc de nobis voluisti curam sola pietate suscipere, ut esses nostrarum bonarum operationum actor, director, praemiator & praemium: tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio reddatur ab omnibus in aeternum, amen. Quod ait, statim mittit falcem, sic accipiendum est, praedicatorem cum viderit maturum aliquem cor habere, illum intra horreum ecclesiae congregare, & obseruare ne iterum labatur, vel a virtute recedat. Similitudinem aliam de grano sinapis, humilitati credentium disseruit, ne dum illis Euangelium praedicatur ab hominibus indigenis, & secundum seculum despectis, in principio, deinde successu temporis a pauperibus religiosis, despicatur, nec ipsi seculi magnates pro nihilo reputent, & praedicantes & ipsum verbum praedicatum: scientes quoniam quemadmodum sinapis granum, quod minus est omnibus oleribus, surgit in superius olus: sic Dei verbum ab humilibus praedicatum, & qui tantum innituntur humilitate, surgit in arborem magnam, ita ut aues caeli requiescant sub umbra eius. Non enim angeli despiciunt quinimo & gaudent, & venerantur Christi Dei Euangelium, & gaudio perfunduntur, domino ipso teste, super vno peccatore superbo, inflato, se humiliante & poenitentiam agente. Ipsi magnates seculi, colla dum subdunt humilitati euangelicae, requiescunt: & utinam saperent & intelligerent, nullam in hoc seculo reperiri posse requiem, nisi in humilitate euangelica, & in imitatione Christi, & in operatione virtutis: sic quippe dicit ipse dominus: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: Haec requies mea in seculum seculi, hic habitabo, quoniam elegi eam: dixit David psal. 131. de habitatoribus Sion: Et psal. 83. Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.

E cōtrario autē de peccatoribus dicitur, *Hiere. 6.* Ecce enim ambulat vnusquisq; post prauitatem cordis sui mali, vt me non audiat, & eijciā vos de terra hac, in terram quam ignoratis vos & patres vestri, & seruietis ibi Dijs alienis die ac nocte, qui nō dabunt vobis requiē. non est pax impijs dicit dominus Deus; prędixit *Esa. 57.* Curabant contritionem filiaē populi mei cum ignominia dicētes, pax, pax, & non erat pax, *Hier. 6.* & talibus multis parabolis loquebatur eis verbum prout poterant audire, & sine parabola non loquebatur eis. Populus enim rudis, melius capiebat verbum admixtum parabolis, & facilius recordabatur parabolarum, quā si in doctrina sine parabolis dominus loquutus fuisset: quin etiam multorum verborum, sub parabolis non assequebantur perspicuam intelligentiam, eo quōd non erat decens omnia secreta populo pandere, ideo dominus seorsum omnes differebat apostolis parabolas, quippe qui futuri erant totius orbis prędicatores. Non omnia prędicāda sunt populis, obscuriora celanda sunt. propitiatorium alijs duorum cherubin celabatur, *Exod. 25.* ad *Hab. 9.* Sunt quaedā arcana Dei, quę potius celari debent quā populo manifestari, quę etiam sæpe, non tantum ædificant si prędicentur, quantum in cordibus aliquorum excitant dubitationes & scrupulos quosdam. Doctissimus vas electionis apostolus Paulus nos docet, altiora nō dare indifferenter turbis, dū ad *Chorint. 1. cap. 3.* ait: Ego fratres, nō potui vobis loqui quasi spūalibus sed quasi carnalibus, tanquā paruulis in Christo, lac vobis potū dedi nō escā, nondū enim poteratis, sed nec nūc quidē potestis, adhuc enim carnales estis. Qui idiotis hominibus altiora & secretiora Dei prędicat, ostētationē magis videtur captare quā ædificationē, quod graue peccatū est, cū tantummodo fructū animarū debeat prędicator quærere, & earū languoribus mederi, & oīa verba in earū profectū dirigere, aliās se quærīt non audientiū aīas, se prędicare intendit non Christum: Cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū in æternum. Amen.

TRACTATUS. III.

In cap. IIII. beati Marci.

Tait illis in die illa, cum serò esset factum. *Trans-*
eamus contra. Et dimittētes turbam, assumunt
eum ita, vt erat in nauis, & aliæ naues erant cum
illo: Et facta est procella magna venti, & fluctus
mittebat in nauim, ita vt impleretur nauis. Et erat ipse in
puppi super ceruical dormiēs: & excitāt eū, & dicūt illi: Ma-
gister non ad te pertinet quia perimus? Et exurgens cōmina-
tus est vëto, & dixit mari: Tace, obmutesce. Et cessauit ven-
tus, & facta est tranquillitas magna. Et ait illis: Quid timidi
estis, nec dum habetis fidem? Et timuerūt timore magno, &
dicebant ad alterutrum: Quis putas est iste, quia & ventus, &
mare obediūt ei? Omnibus dominus proficere nō desistit, & cū
tot mirabilia esset operatus ad littus maris, contra vult transire,
vt alijs ciuitatibus prædicet, & miseris infirmis medelam confe-
rat: prædicatorum charitatem nobis cōmendat, qui si zelum Dei
habent, quomodo omnibus proficere possint illis semper ante oculos
est habendum. Apostolorum obedientiam commendat in eo,
quod continuo se mari committūt, nihil hæsitantes, nec domum
repetentes, nec de necessarijs ad victū cogitantes: hoc enim signi-
ficant verba Euangelistæ, et assumunt eum ita vt erat in na-
ui. Non vtique expectandum est, neque mora aliqua trahenda,
cum iubet dominus: Populus quem non cognoui seruiuit mihi,
in auditu auris obediuit mihi, psal. xvij. Hoc & si David, de
gentibus credituris prædixit, nihilominus & omnibus prom-
ptè obedientibus domino potest aptari (per hæc namque verba,
obedientia vera exprimitur, quæ non hæsitat, nō rationem rei im-
peratæ exigit, sed continuo audito verbo, sine murmure, sine
iurgio, manum suam operi iniuncto imponit.) Talibus nihil
est in humanis rebus quod quærant, quod optent, qui omnem
suam voluntatem & libertatem, in manibus præpositorum
collo-

collocarunt: hæc est præ omnibus quietior vita, quæ in hoc seculo reperiri potest, nulla talibus est cura, nullam unquam patiuntur rerum agendarum dubitationem, liberi sunt ab omni hæsitatione, anxietate & tristitia: cum nihil aliud præ oculis habeant, quam suorum maiorum iussa perficere: si multum possident, non apponunt cor ipsis rebus possessis, cum si hac eadem hora præpositus præcipiat omnibus expoliari, læti dicto obediunt: si nihil habent, eadem sunt lætitia perfusi, quoniam sic est suorum voluntas superiorum, quibus suam in omnibus voluntatem liberi subiecerunt. Iam incipiunt beatæ vitæ, aliquo modo sentire quietem, cum nulla perturbatio possit animum illorum mouere: Non contristabit iustum, quidquid acciderit ei: prouerb. xij. Animas facit obedientia castas, quæ non fornicantur, nec separantur à Deo, alienum rerum temporalium quærentes amorem. quod & beatus Petrus. i. Epist. cap. i. his verbis ostendit. Animas vestras castificantes in obedientia charitatis. Namque sicut vxor quæ in omnibus viro obedit, non potest quandiu in corde retinet hanc obedientiam, alium præter illum diligere: sic qui verè obediens est quandiu retinet veram obedientiam Deo cui recto se subijcit corde, peccare non potest, repugnat namq; cum vera Dei obedientia peccatum: propterea qui peccat, proculdubio obedientiam iam non retinet: & qui verè Deo obediens est, minimè Dei præcepta transgreditur. Non potest maius dici de virtute obedientiæ, qua verè Deo obedimus, quàm quod dū verè retinetur fugat peccata, & tamquam antidotum singulare, cor à crimine præseruat, & culpæ veneno. Dicto igitur dñi parèt apostoli, & nodū verba finierat dñs dicens: Transeamus contra, continuo dimissa turba assumunt eum prout erat in nauis: fit autē procella magna venti, & fluctus mittebat in nauim, ita vt impleretur nauis: probatio discipulorum est, probatio fidelium futurorum, typus militantis adhuc ecclesiæ est. Cæterum nihil timendum christiano, si Deus non recedit à corde, bona conscientia ubiq; secura est, insurgāt fluctus, sufflēt procellosi vēti, tumul-

multuentur populi, exurgant bella, excitentur rixæ, si Christus dominus ab anima non recedit securus es, noli timere: tibi solam timendū si à Deo peccādo recessisti prædicat scriptura. Dominus ^{Psal. 26.} illuminatio mea & salus mea, quem timebo? Dominus, protector vitæ meæ: à quo trepidabo? Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum: Si exurgat aduersum me præliū, in hoc ego sperabo. Et cum hoc ita sit, & ita cōtingat habentibus Christum, tamen qui ab illo recedūt, & à quibus Christus ipse recedit, qui primus semper est in accessu, & ultimus in recessu, fugiunt & timeant à metu foliorum arboris: sic ait Salomon, Prouerb. 28. fugit impius nemine persequēte. Procella hæc ventorū probatio discipulorū fuit: quomodo probatur in constatorio argentū, sic probatur homo, Prouerb. 28. Sic enim uero Moyses corda trepidantiū Iudæorum mitigauit, dicēs exod. 20. Nolite timere, ut enim probaret vos venit Deus, & ut terror illius esset in uobis, et nō peccaretis. Ipse qui nō dormitabit nec dormiet, secundum humanitatem dormiebat super cervical: dormiebat corpore, diuinitate omnia uidebat, & eius beatissima anima, secundū superiorē rationē qua beatissima diuinitatis uisione fruebatur, procellā venti, fluctusq; quos in nauim uis uētorū proijciebat perspicue cernebat. Vide dñi paupertatē, qui cū diues esset, pro nobis egenus factus est, ^{2. Corin. 8.} ut illius inopia nos diuites essemus. non reclinat in lecto, sed super cervical, sic pauper pro nobis factus, naturæ iura soluebat, sic in paruo & pauperi reclinatorio somno tantisper reficiebatur: insurgūt fluctus, insurgit in corda discipulorū timor, nec recordatur tot miraculorū ante eorū oculos per manus dñi patratōrū, nec diuinitatē credūt, qui habētes secū dñm cæli & terræ & maris, qui omnia quacūq; uoluit fecit, in cælo et in terra et in mari, turbātur timēt & excitāt dñm dicētes: Magister, non ad te pertinet quia perimus? O discipuli beati, tantū ad eū pertinet quia perimus? quod ne periremus, passurus est & ipse fluctus mortis turpissimæ, prout prophetauit de illo David psal. 68. Veni in altitudinem
 maris,

maris, & tempestas demersit me. Ad illum pertinet ne pereamus, cuius fuit nos condere quando non eramus. Dominus autem cuius viscera sunt sicut cera liquefcens, comminatus est v̄eto: nec hoc sufficiebat: Namque postquam ventus qui intumescere fecit mare cessat, non continuo sedantur fluctus, & maris eleuatio vndarum. Manet enim aqua à vento concussa & tam cito sedari non potest: ideo dominus postquam vento est comminatus, mari dixit: tace, obmutesce: & facta est tranquillitas magna. Misit de cælo & liberavit me, dedit in opprobrium conculcantes me. Hæc est in tota scriptura, Dei nostri decantata misericordia, qui non continet in ira sua misericordias suas: siue iratus, siue volens nos probare, seculi ventos & fluctus intumescere permittit aduersum nos, cito facit tranquillitatem. Præcipitur Abrabæ immolare filium, condonatur filius, & mysterium illi redemptionis nostræ in figura ostenditur. persequitur Saul Dauidem, occiditur Saul, & fit David rex. perdit omnem suam substantiam Iob, duplicantur illi omnia, & fit tranquillitas magna. Obiurgat dominus illorum timorem, quando quidem paucitas fidei, illorum corda obrepserat dicēs: quid timidi estis? nec dum habetis fidē? Illi vero exterriti à Christi potētia, in subita venti & maris tranquillitate ad alterutrum dicebant: quis putas est iste, quia & v̄tus & mare obediunt ei. Usque ad Spiritus sancti aduentum discipulorum fides instabilis fuit, nunc credunt illum filium Dei, nunc timent, nunc dubitant, prout fecere in passione. In ascensione autem de regno temporalis percontantur: Si in tempore hoc restitues regnum Israël? In timore eorum denotatur credentium fides, si non gratia Spiritus sancti firmetur, vnde fit quòd multi credentes, per perfidiam, prout contigit hæreticis, separentur à fide vera, quæ est in Christo Iesu domino nostro. Cui cum patre & Spiritu sancto, est honor, gloria & imperium, in æternum. Amen.

In cap. V. beati Marci.

T venerunt trans fretum maris, in regionem Ger-
rasenorum. Et exeunti ei de nauis, statim occurrit
de monumentis homo in spiritu immundo, qui
domicilium habebat in monumentis, & neq; ca-
tenis iam quisquam poterat eum ligare: quoniam sæpe com-
pedibus & catenis vinctus, diripisset catenas, & compedes
comminuisset: & nemo poterat eum domare, & semper die ac
nocte in monumentis, & in montibus erat, clamans & conci-
dens se lapidibus. Videns autem Iesum à longè, cucurrit, &
adorauit eum, & clamans voce magna, dixit: Quid mihi &
tibi Iesu, fili Dei altissimi: adiuro te per Deūne me torqueas:
Dicebat enim illi: Exi spiritus immunde ab homine isto. Et
interrogabat eū: Quod tibi nomen est: & dicit ei: Legio mihi
nomen est, quia multi sumus. Et deprecabatur eum multum,
ne se expelleret extra regionem. Erat autem ibi circa montē
grex porcorum magnus, pascens in agris. Et deprecabantur
eum spiritus, dicentes: Mitte nos in porcos, vt in eos introea-
mus. Et concessit eis statim Iesus. Et exeuntes spiritus immū-
di, introierunt in porcos, & magno impetu grex præcipitatus
est in mare, ad duo milia, & suffocati sunt in mari. Qui autem
pascabant eos, fugerunt & nuntiauerunt in ciuitatem, & in
agros. Et egressi sunt videre quod esset factum, & venerunt ad
Iesum, & viderunt illū, qui à dæmonio vexabatur, sedentem
vestitum, & sanæ mentis, & timuerunt. Et narrauerunt illis,
qui viderant, qualiter factum esset ei, qui dæmonium habue-
rat, & de porcis. Et rogare cœperunt eum, vt discederet de fi-
nibus eorū. Cumq; ascenderet nauim, cœpit illum depreca-
ri, qui à dæmonio vexatus fuerat, vt esset cū illo: & nō admisit
eum, sed ait illi: Vade in domum tuam ad tuos, & annuntia
illis

illis quanta tibi dominus fecerit, & misertus sit tui. Et abiit & coepit praedicare in Decapoli quanta sibi fecisset Iesus, & omnes mirabantur. Ad expellendam cateruam demonum, dominus trans mare Galilaeae, ex alia videlicet parte, pertransit, sic enim dixerat, transeamus contra, & venit in regionem Gerasenorum, à ciuitate Gerasar dicta. Erat autem ibi homo à legione demoniorum obsessus (in exercitu hominum, legio continet sex millia & sex centos sexaginta sex milites, in legione demoniorum quot sint non constat) ipse mendatij pater sic loquutus est: Legio mihi nomen est, quia multi sumus. cum tot essent, miserum hominem sic torquebant, talemque vim ad rumpendum vincula afferebant, vt neque compedibus, neq; catenis posset teneri. Iam humanum genus in figura vides, omnibus rationibus vinculis solutum per omnia peccata discurrens, ipsumque populum Iudaeorum, solutis vinculis legis & prophetarum, saeuum nimis, ita vt & in dominum sibi tot oraculis prophetarum promissum, tot signatum legis figuris, insurgerent & occiderent. Peccatorem etiam per vitia discurrentem, in hoc eodem homine, non ab re potes attendere, qui nec praedicationibus, nec sacramentis, nec etiam aliquando per potestates vinculis mancipatus, à prava consuetudine peccandi potest auelli. Inimicitiam etiam considera ipsius diaboli, quam habet aduersus humanum genus, cum audis illum sic torquere homines: nullam illis requiem concedit, in quibus per vitia habitat. nõ dubium est quin dominus voluerit apostolis ostendere in maris periculo, laborem quem in conuertendis seculi procellosis hominibus habituri erant: & in isto demoniaco legionario, pugnam etiam quam aduersus ipsum demonem habituri erant, qui à tot Imperatoribus, regibus & magnatibus, populisque in idolis colebatur, iuxta illud apostoli: Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates: aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiae in caelestibus. quandoquidem nullum aliud miraculum dominum,

cuius

cuius opera plena sunt mysterijs, in terra illa Gerasenorum operatum esse videmus. Dæmonis illam consuetudinem, appellandi dominum filium Dei simulatam esse, sæpe supra diximus, ut vel sic posset explorare Christi diuinam naturam, quam in illo suspicabatur esse. Adorationem etiam simulatam intelligimus, illam inquam, quæ domino vero Deo debebatur, sed dæmones tanquam virtutem se ipsis superiorem habentem, ne illos torqueret adorabant: facultatem tunc petierunt, ut in gregem porcorum permitteret ingredi, quod & dominus concessit. Non potest dæmon quicquam facere, nisi dominus permittat, ideo & si ille dominum non nouerat, suspicabatur tamen. Cæterum tanquam sanctissimo viro, in quo experiebatur magnam esse virtutem, facultatem hanc postulabat, ut tandem aliquid posset in porcis, quod iam non poterat in homine: Dominus autem suo secreto consilio concessit, legionem in porcos intrare: & sic fit ut dæmon precans introire in porcos, precans etiam tentare Iob, exaudiatur. Paulo vero precanti auferri à se carnis stimulum dicitur: Sufficit tibi gratia mea. Illi vero tanto illos tormento affecerunt ut magno impetu totus grex præcipitaretur in mare: erant autem duo millia porcorum. Nec tacebo Iudæorum quorundam ineptiam, qui ex hoc loco volunt impudenter arguere, quomodo Iudæi quibus prohibitum erat manducare carnes suillas, porcos habere in tanta quantitate dicantur? Prohibitum, respondemus huic ineptæ impudentiæ, Iudæis erat, manducare lepores & cuniculos, neque propter hoc Deus à creatione horum, & aliorum plurimorum animalium cessabat, quandoquidem multis alijs rebus prodesse poterant, & sic de prohibitis piscibus dicendum venit. Similiter porci pinguedo, maximè illa quæ inter viscera nutritur, utilissima est ad medicamenta plurima, illaque medici sæpe necessariam, ad non modicas infirmitates curandas quæerunt. Necesse ergo erat, in aliquo Iudæorum loco habere porcos: neque etiam sutores, ocreas, calceos, sandaliaque consuere possunt, nisi seta porci filo ligata.